

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: *«Безготівкові грошові кошти та розрахунки
ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»*

на здобуття ступеню вищої освіти «бакалавр»

Здобувача Влаєва С.С.

4 курсу 431 групи

Керівник доц. Тарасова О.В.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”14” червня 2023 р., протокол № 15.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ проф. Немченко В.В.

Одеса – 2023 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет *економіки бізнесу і контролю*

Кафедра *обліку та аудиту*

Ступінь вищої освіти *“бакалавр”*

Спеціальність *071 “Облік і оподаткування”*

Освітня програма *“Облік і аудит”*

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

_____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Власєва Сергія Сергійовича

1. Тема роботи: ***«Безготівкові грошові кошти та розрахунки ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»***

Затверджена наказом ОНТУ від 18 серпня 2022 р. наказ № 465-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи ***02 червня 2023 р.***

3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2020-2021р.р.***

4. Перелік питань, які потрібно розробити: ***Сутність, значення та законодавча база обліку безготівкових грошових коштів. Техніко-економічна характеристика підприємства та аналіз грошових коштів за два роки на ньому. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та безготівкових грошових коштів на ньому. Висновки та пропозиції.***

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) –

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 31 січня 2023 р.

Керівник _____ доц. Тарасова О.В.

Завдання прийняв до виконання _____ Влаєв С.С.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	31.01.23 - 05.03.23	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	06.03.23 - 25.04.23	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	26.04.23 - 25.05.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.23 - 02.06.23	

Здобувач _____ Влаєв С.С.

Керівник роботи _____ доц. Тарасова О.В.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач Влаєв С.С. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Безготівкові грошові кошти та розрахунки ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз

В кваліфікаційній роботі було проведено вивчення теоретичних основ обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків, проведений аналіз основних показників діяльності підприємства, управлінській економічний аналіз грошових коштів, також був досліджений стан бухгалтерського обліку, а також обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «Дружба СВК». Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження були спрямовані на розробку певних пропозицій, щодо вдосконалення організації обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто теоретичні основи обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків. У другому розділі роботи здійснено аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» за 2020-2021 рр. та економічний аналіз грошових коштів. В третьому розділі було розглянуто організацію бухгалтерського обліку та обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «Дружба СВК».

У висновках вказуються результати проведених досліджень з питань обліку та аналізу безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «Дружба СВК» та рекомендації, які дозволять вдосконалити бухгалтерський облік та облік безготівкових грошових коштів та розрахунків, а також пропозиції щодо позбавлення негативних явищ та факторів, що призведе до покращення діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 70 с.;
таблиць	- 17;
рисунків	- 9.

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1. Економічна сутність обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків	8
1.1. Сутність, поняття, принципи та класифікація грошових коштів та безготівкових розрахунків	8
1.2. Нормативно правове забезпечення обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків	15
1.3. Методологія бухгалтерського обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків	19
2. Економічний аналіз діяльності підприємства та аналіз грошових коштів у ТОВ «ДРУЖБА СВК»	28
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «ДРУЖБА СВК»	28
2.2. Економічний аналіз грошових коштів підприємства	31
3. Стан бухгалтерського обліку та обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «ДРУЖБА СВК»	45
3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві	45
3.2. Облік безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «ДРУЖБА СВК»	54
Висновки та пропозиції	59
Список використаних джерел	64

ВСТУП

Безготівкові грошові кошти та розрахунки на підприємстві є невід'ємною складовою ефективного функціонування сучасного бізнесу. У сучасному світі, де технології швидко розвиваються, безготівкові операції стають все більш популярними і переважають над готівковими розрахунками. Вони забезпечують широкий спектр переваг як для підприємств, так і для їх клієнтів.

Завдяки безготівковим розрахункам, підприємства можуть здійснювати швидкі та зручні фінансові операції, уникати ризику втрати готівки під час перевезення та зберігання, а також знижувати витрати на обслуговування готівки. Крім того, вони дозволяють підприємствам вести точний облік фінансових операцій, забезпечуючи більшу прозорість і контроль над фінансовими потоками.

Однак, разом зі значними перевагами безготівкових розрахунків, виникають і деякі виклики та ризики. Підприємства повинні мати добре організова-

Здобувач	Влаєв С.С.			КРБ.ОтаА.1.465-03.1.11.			
				Текстова частина	Стад		Стор.
Керівник	Тарасова О.В.					5	70
Зав.каф.	Немченко В.В.				ОНТУ		

ні системи внутрішнього контролю, щоб уникнути шахрайства, помилок та не-санкціонованих операцій. Сучасне суспільство стикається зі зростаючим використанням електронних платежів, онлайн-торгівлі та інших форм безготівкових операцій. Завдяки поширенню платіжних карток, мобільних платежів та електронних гаманців, віддається перевага безготівковим операціям над готівкою. Тому підприємствам необхідно мати ефективну систему обліку цих операцій. Це створює необхідність для ефективного обліку та контролю за такими операціями. Тому обрана тема є досить актуальною

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження, організація здійснення бухгалтерського обліку та економічного аналізу безготівкових грошових коштів та розрахунків підприємства.

У відповідності з метою була поставлена сукупність наступних завдань: вивчення теоретичних основ обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків на підприємстві; розкриття сутності, принципів класифікації грошових коштів, розгляд нормативно-правових документів, які регулюють облік безготівкових грошових коштів та розрахунків в Україні, їх документальне оформлення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку, здійснення аналізу основних показників фінансово-економічної діяльності ТОВ «Дружба СВК» за 2020-2021 роки та економічного аналізу грошових коштів; розгляд організації бухгалтерського обліку та обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «Дружба СВК», формування рекомендацій щодо покращення організації обліку на даному підприємстві.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є безготівкові грошові кошти та розрахунки, а предметом – облік та аналіз безготівкових грошових коштів та розрахунків на підприємстві.

У процесі дослідження використовувались методи наукової абстракції, індукції та дедукції, групування, порівняння, абсолютних та відносних величин, аналізу і синтезу (при оцінці стану та динаміки грошових коштів), методи конкретизації, моделювання, аналогії, спостереження, балансовий метод.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, дослідження класиків економічної теорії, наукові праці зарубіжних і вітчизняних учених з питань обліку та аналізу грошових коштів, а також дані первинного, аналітичного і синтетичного обліку досліджуваного підприємства, квартальні і річні звіти, дані статистичної звітності, виробничо-фінансові плани, довідкові матеріали.

Кваліфікаційна робота складається з 3 розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел.

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті питання бухгалтерського обліку та економічного аналізу безготівкових грошових коштів та розрахунків на прикладі ТОВ «Дружба СВК».

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ

1.1. Сутність, поняття, принципи та класифікація грошових коштів та безготівкових розрахунків

У процесі виробничої діяльності підприємство, з одного боку, безперервно купує сировину, матеріали, паливо, товари тощо, а з іншого — безперервно реалізує готову продукцію або закуплені товари. Ці процеси супроводжуються грошовими розрахунками, які є одним із найбільш масових явищ у господарському житті будь-якого підприємства.

Розрахунки становлять собою відносини, що виникають між підприємствами в процесі реалізації, розподілу та перерозподілу суспільного продукту на підставі здійснення господарської діяльності. Розрахунки базуються на переміщенні товарів відповідно до укладених договорів. Господарські договори укладають безпосередньо підприємства, а розрахунки за продукцію, що відпускається за цими договорами, здійснюються, як правило, через банк. Сукупність усіх платежів створює грошовий оборот.

Грошовий оборот — це виявлення сутності грошей у русі.

На обсяг і структуру грошового обороту на підприємстві впливають стадії виробництва та споживання. Тривалий виробничий процес, який потребує збільшення виробничих запасів, призводить до збільшення платежів, пов'язаних із їх придбанням. Збільшення трудомісткості продукції збільшує платежі, пов'язані з оплатою праці.

Грошовий оборот на кожному підприємстві пов'язаний із такими напрямками:

- забезпечення процесу виробництва (закупівля сировини, матеріалів, комплектуючих, виплата заробітної плати);
- реалізація продукції (робіт, послуг), тобто відшкодування витрат і формування доходів;
- сплата податків, обов'язкових відрахувань і зборів;
- забезпечення спільної діяльності підприємств;

- отримання і погашення кредитів, сплата відсотків за кредит кредитним установам.

Таке групування пов'язане з різною економічною сутністю розрахунків, документообігом, видами та методами фінансового і банківського контролю.

У загальній грошовій масі розрізняють активні гроші, що в кожний даний момент беруть участь в обороті, і пасивні (кошти на рахунках суб'єктів господарювання, громадських організацій, кошти населення, інші фонди накопичення і зберігання), що є лише потенційним платіжним засобом. Тому маса грошей, яка перебуває в обороті, завжди буде меншою за загальну кількість грошей на суму грошових фондів накопичення і зберігання. Останні постійно залучаються в активний грошовий оборот.

Маса грошей, яка знаходиться в обороті має дві форми:

- готівкову;
- безготівкову.

Сферу дії готівкових і безготівкових розрахунків розмежовано. Готівкові кошти та безготівкові кошти є основними видами грошових коштів, що використовуються в розрахунках (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Склад готівкових та безготівкових розрахунків*

Готівкові розрахунки		Безготівкові розрахунки
Розрахунки готівкою, внесення готівки до каси банку	Розрахунки готівкою за товари, роботи, послуги, що здійснюються за місцем реалізації товарів, послуг, видача готівки за повернутий товар.	<ul style="list-style-type: none"> – переказ з рахунку на рахунок; – зарахування грошей на рахунок, які були внесені через касу банку

*складено автором на підставі [41]

Готівкова форма розрахунків на підприємстві застосовується для безготівкових операцій, коли покупець сплачує за товар або послуги готівкою, а продавець

отримує оплату також в готівковій формі. Вона використовується для продажу товарів або послуг клієнтам, які вимагають оплати готівкою; обмін готівки на інші форми оплати, наприклад, чеки або кредитні картки; здійснення платежів за товари та послуги, які не можуть бути оплачені іншими формами оплати.

Безготівкові розрахунки — це грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках, коли гроші списуються з рахунка платника і переказуються на рахунок отримувача коштів.

Між обігом готівкових і безготівкових коштів існує тісний зв'язок. Так, безготівкові кошти підприємств конвертуються в готівку при видачі заробітної плати працівникам. Останні обмінюють одержану зарплату в підприємствах торгівлі та сфери побуту на товари і послуги. Після цього виручка, одержана в каси підприємств, знову надходить на їх поточні рахунки і далі рухається у безготівковій формі. Таким чином, обороти готівкових і безготівкових коштів взаємно доповнюють і зумовлюють один одного [42].

Переважна кількість розрахунків здійснюється безготівковим шляхом. Використовують два методи безготівкових платежів — це запис на рахунках і залік взаємних боргів, які в результаті завершуються записами на рахунках.

У здійсненні безготівкових розрахунків активну участь бере банківський кредит, коли для здійснення платежів позикові кошти зараховуються на поточний рахунок позичальника або безпосередньо на рахунки постачальників.

Фінансовий стан підприємства значною мірою залежить від рівня ефективності використання форм безготівкових платежів. Правильна організація безготівкових платежів є важливою умовою забезпечення нормального обігу коштів підприємства, підвищення ефективності виробництва, а, отже, і зміцнення фінансово-економічної незалежності підприємства [33].

Безготівкові розрахунки класифікують на:

– розрахунки за товарними операціями — пов'язані з реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг; вони становлять переважну частину всього грошового обороту в державі й обслуговують поточну фінансово-господарську діяльність підприємств; від них залежать розрахунки за нетоварними операціями;

– розрахунки за нетоварними операціями — пов'язані з фінансовими операціями: з кредитною системою, з бюджетами різних рівнів, зі сплатою фінансових санкцій; ці розрахунки здійснюються після реалізації продукції.

Схематичне відображення системи безготівкових розрахунків наведено на рис. 1.1.

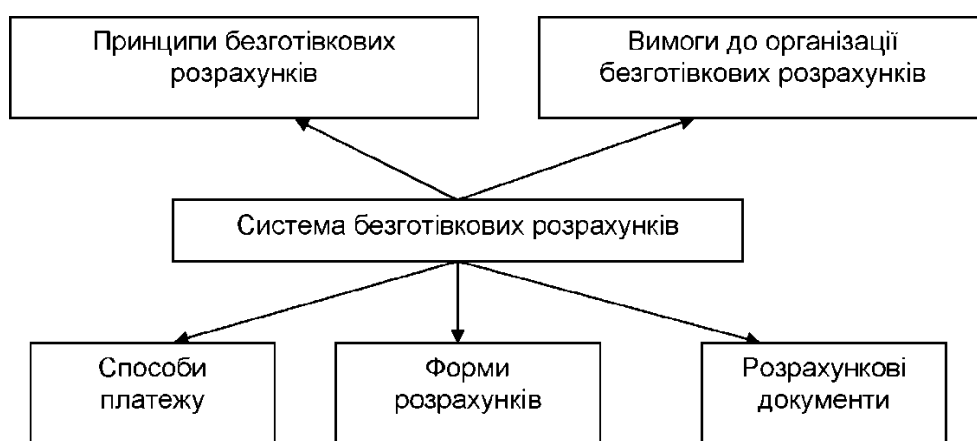

Рис. 1.1 – Система безготівкових розрахунків*
*складено автором на підставі [17]

Для ефективного та безпечного здійснення розрахунків необхідно дотримуватися певних принципів, таких як принцип достовірності, конфіденційності та доступності.

Принцип достовірності - це один з основних принципів бухгалтерського обліку на підприємстві. Він означає, що інформація, яку обліковують на підприємстві, повинна бути точною, повною та достовірною. Цей принцип передбачає, що всі дані, які використовуються для складання фінансової звітності, повинні бути підтвержені документальною базою. До таких документів можуть відноситися договори, рахунки-фактури, акти приймання-передачі, касові та банківські виписки, та інші. Дотримання принципу достовірності допомагає підприємству забезпечувати правильність та об'єктивність своєї фінансової звітності [48].

Принцип конфіденційності - це один з основних принципів захисту інформації на підприємстві. Цей принцип означає, що всі дані та інформація, які стосуються підприємства, його клієнтів, партнерів та співробітників, повинні бути захищені від

несанкціонованого доступу та використання. Принцип конфіденційності передбачає, що доступ до інформації повинен мати лише обмежена кількість людей, які безпосередньо повинні мати до неї доступ. Це можуть бути співробітники підприємства, які працюють з цією інформацією, або зовнішні партнери, з якими підприємство співпрацює. При дотриманні принципу конфіденційності на підприємстві використовуються різні заходи безпеки, такі як шифрування даних, контроль доступу, встановлення паролів та інші технічні та організаційні заходи [39].

Принцип доступності є одним з основних принципів інформаційної безпеки на підприємстві. Він передбачає, що інформація та ресурси повинні бути доступні уповноваженим користувачам у відповідний момент часу, коли вони їх потребують. Цей принцип стосується не лише інформації та даних, а й інших ресурсів, таких як обладнання, програмне забезпечення, мережі та інші інфраструктурні ресурси підприємства.

Дотримання принципу доступності передбачає розробку та використання різноманітних заходів забезпечення доступності, таких як:

- резервне копіювання та відновлення даних та інформації у випадку їх втрати чи пошкодження;
- застосування систем, які забезпечують безперервну роботу та управління ризиками;
- контроль та моніторинг доступу до ресурсів, що дозволяє захистити їх від несанкціонованого доступу;
- забезпечення роботи мережі та інтернет-зв'язку, що дозволяє користувачам отримувати доступ до інформації з будь-якого місця [42].

Організація безготівкових розрахунків повинна відповідати конкретним вимогам, які обумовлені інтересами розвитку економіки. Головна з них — забезпечувати своєчасне отримання кожним підприємством грошових коштів за поставлену ним продукцію чи надані послуги, чим сприяти прискоренню обігу обігових коштів у розрахунках. Також підприємства намагаються дотримуватися ряду наступних вимог [40]:

1. Ефективність: безготівкові розрахунки повинні бути ефективними та економічно доцільними. Це означає, що вони мають бути доступними, швидкими, надійними та безпечними для всіх сторін.

2. Доступність: безготівкові розрахунки мають бути доступними для всіх користувачів, які мають право на такий розрахунок. Це може включати громадян, підприємства та інші суб'єкти господарювання.

3. Надійність: безготівкові розрахунки повинні бути надійними, тобто вони повинні гарантувати точність та достовірність операцій.

4. Безпека: безготівкові розрахунки повинні забезпечувати безпеку та захист особистої інформації та фінансових даних користувачів.

5. Стандартизація: безготівкові розрахунки повинні відповідати стандартам, що забезпечує їх сумісність та взаємодію між різними системами.

6. Інноваційність: безготівкові розрахунки повинні бути орієнтовані на розвиток та використання новітніх технологій та інновацій.

7. Регулювання: безготівкові розрахунки повинні відповідати регулюванню та законодавству в галузі фінансів та банківської діяльності.

Спосіб платежу характеризує порядок списання коштів із рахунків платників.

На рис. 1.2 зображено основні форми безготівкових платежів які застосовуються у сучасних умовах на підприємстві.

Рис. 1.2 – Форми безготівкових платежів які застосовуються у сучасних умовах на підприємстві *

* складено автором на підставі [31]

Платіжні доручення - це розрахунковий документ, який містить доручення платника банку здійснити переказ певної грошової суми зі свого рахунку на рахунок отримувача. Сума платіжного доручення не повинна перевищувати суму грошових коштів на рахунку платника.

Платіжні вимоги-доручення - розрахунковий документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника сплатити суму коштів та доручення платника банку, що його обслуговує, здійснити переказ визначеної платником суми коштів зі свого рахунку на рахунок отримувача.

Чеки - це письмовий наказ банку про сплату зазначеної в ньому суми пред'явнику чека або особі, на яку він виписаний. Зокрема, він є формою усного (спрощеного) договору між споживачем та продавцем, що встановлює між ними передбачені законом післяпродажні відносини.

- це спосіб розрахунків за яким згідно домовленостей банк-емітент (банк який випускає акредитив за наказом свого клієнта) безвідклично зобов'язується виконати акредитив провести сплату за акредитивом у випадку належного представлення документів, які відповідають умовам акредитиву.

Векселі - векселем називають цінний папір, що є підтвердженням наявності безумовного грошового зобов'язання векселедавця перед власником векселя, внаслідок якого перший повинен сплатити другому певну суму в зазначений строк.

Платіжні вимоги - розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або в разі договірної списання отримувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

Меморіальний ордер — розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій зі списання коштів з рахунку платника внутрішньобанківських операцій відповідно до нормативно-правових актів НБУ.

Платіжна картка - це персоніфікований платіжний інструмент, що надає клієнту можливість здійснення безготівкових платежів за куплені товари чи надані послуги і при необхідності отримувати чи поповнювати готівковими коштами поточний картковий рахунок.

Доручення (інкасові доручення) - це розрахунковий документ, за яким банк (банк-емітент) за дорученням клієнта і за його рахунок здійснює дії щодо одержання від платника платежу та (або) акцепту платежу. [46]

Безготівкові платежі за товари та послуги можна здійснювати за допомогою платіжних карток банків. Специфіку користування картками визначає Національний банк України.

Спосіб оплати характеризує порядок списання коштів з рахунків платників.

Суб'єкти господарювання у сучасній системі безготівкових платежів основним чином використовують такі способи оплати:

1. Переказ коштів (не пов'язаних безпосередньо з банківською позикою) з поточного рахунку платника.
2. Надання банком позики шляхом прямого переказу грошей з кредитного рахунку платника на банківський рахунок постачальника.
3. Гарантована оплата постачальнику з попереднім депозитом коштів на окремих банківських рахунках в установах банку за місцезнаходженням платника та подальшим їх списанням з цього рахунку після надходження грошей на рахунок бенефіціара в установі банку, де відкритий поточний рахунок.

1.2. Нормативно правове забезпечення обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків

Більшість операцій, що відбуваються на підприємстві, пов'язані з придбанням, виробництвом і продажами товарів та послуг і отже, оплатою та одержанням грошових коштів та їх еквівалентів. Оскільки вони мають здатність обертатись, ступінь ризику помилок в обліку та контролю на цій ділянці обліку є досить великий. Тому важливим завданням є підвищення якості обліково-аналітичної інформації як до окремих об'єктів обліку, так і всієї системи обліку і звітності на підприємстві, яке «може бути забезпеченим на базі таких фундаментальних якісних характеристик, як правдивість, точність, повнота, нейтральність, що формуються на основних принципах надання та розкриття обліково-аналітичної інформації» [38].

Законність здійснення операцій з грошовими потоками регламентується чинним законодавством України і визначається на основі нормативно-правових документів. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку грошових потоків можна схематично представити як ієрархічну таблицю із 4 рівнів (див. рис.1.2).

1 рівень – Міжнародні нормативно - правові акти					
МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»		МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»		МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»	
2 рівень – Національні нормативно – правові документи					
Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»	Податковий кодекс	Закон України «Про Національний банк України»	Господарський кодекс
3 рівень – Підзаконні нормативно – правові акти					
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 22 «Вплив інфляції»		Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 «Вплив змін валютних курсів»	
4 рівень – Інструкції, положення державного рівня					
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.	Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні	Інструкція №146 «Про порядок відкриття та використання рахунків у національній та іноземній валюті»	Постанова Правління Національного банку України «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності	Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, коштів і документів та розрахунків

Рис.1.2. Система нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів*

* складено на підставі [1-15]

На сучасному етапі функціонування української економіки відбуваються істотні зрушення, що призводять до змін у веденні бухгалтерського обліку. Це, насамперед, пов'язано з намаганням наблизити національні Положення (стандарт) бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, тому Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Міжнародні стандарти фінансова звітності (МСФЗ) мають значний вплив на національну систему нормативного регулювання. Зокрема це Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» в редакції від 01.01.2012р - визначає вимоги до надання інформації про минулі зміни грошових коштів суб'єкта господарювання та їх еквівалентів за допомогою звіту про рух грошових коштів, який розмежовує грошові потоки протягом періоду від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [6].

Державний рівень нормативного регулювання складається з чотирьох підрівнів: перший – представляє державні вихідні правові норми, які мають найвищу юридичну силу, а саме: Податковий кодекс України (ПКУ), Господарський кодекс України (ГКУ), Цивільний кодекс України (ЦКУ) та Закони України [11]. Так, зокрема, Господарський кодекс України регулює договірні відносини між суб'єктами господарювання, відповідальність заневиконання договірних зобов'язань, а також регламентує поведінку суб'єктів господарювання під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Передбачено, що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності після сплати передбачених законом податків та зборів самостійно розпоряджаються валютною виручкою від проведених ними операцій, крім випадків, визначених нормативною базою. Цивільний кодекс України регулює питання щодо використання грошових коштів, які знаходяться на банківських рахунках, а також питання щодо строку позовної давності дебіторської заборгованості. Так, відповідно до ст. 1070 за користування грошовими коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, банк повинен сплачувати проценти, сума яких зараховується на рахунок клієнта, якщо інше не встановлено договором або законом [11]. Сума процентів зараховується на поточний рахунок клієнта у строки, встановлені договором, а якщо такі строки не встановлені, тоді – в кінці кожного кварталу. У Податковому кодексі України розкрито сутність поняття «кошти» та зазначено, що позитивна курсова різниця від

зміни курсу включається до складу доходів, а негативна – до витрат. В п. 4.2 ст. 135 зазначено, що доходи за кредитно-депозитними операціями включаються до оподаткованого доходу підприємства [11].

Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій з безготівковими коштами, є закони України, і в першу чергу, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Застосування цього принципу дає можливість враховувати межі та структури конкретних локальних облікових систем, що безпосередньо впливає на обсяги та якість самої інформації» [34].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» та Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (від 05.04.2001 №2346-III зі змінами та доповненнями станом на 17.06.2020 № 720). Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків та встановлює обов'язки банків щодо ідентифікації клієнтів, які відкривають рахунки, та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів [2]. У Законі України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» визначено коло осіб, яким банки мають право відкривати рахунки, а також регулюється порядок відкриття рахунків, та їхні види [3].

Третій рівень – підзаконні акти, а саме Положення (стандарти) бухгалтерського обліку). НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Визначаються зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги розкриття його статей. Операції з коштами в іноземній валюті, які є однією з найважливіших складових монетарних активів, регламентуються П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». У цьому стандарті розкрито сутність монетарних активів, проте відсутні критерії віднесення до остатніх. Ще одним істотним недоліком цього стандарту є його поширення на ті монетарні активи, які виражені в іноземній валюті, зокрема: на кошти на валютному рахунку та готівку, дебіторську заборгованість іноземного покупця, яка непогашена, векселі та фінансові інвестиції, якщо передбачається їх погашення грошовими коштами.

Четвертий рівень висвітлює інструкції, які видаються на Державному рівні або НБУ. Щодо нормативного регулювання безготівкових розрахунків, то основним документом, що регулює механізм безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообіг, є «Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» [14].

Основними проблемами формування якісної обліково-аналітичної інформації в бухгалтерському обліку грошових коштів та їхніх потоків є: відсутність нормативних актів, що регулюють бухгалтерський облік монетарних активів, недосконалість нормативного регулювання бухгалтерського обліку складових монетарних активів, що, водночас, призводить до викривлення інформації про монетарні активи в національній валюті. На сьогодні в Україні існує досить багато нормативно-правових актів, що регламентують облік грошових коштів та їх потоків. Проте для більш ефективної організації обліку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до вимог МСФЗ.

1.3. Методологія бухгалтерського обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків

Підприємство зберігає усі свої вільні кошти, які воно має у безготівковій формі, на поточному рахунку в банку.

Згідно п. 5 Інструкції № 492 «Про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів» (від 17.12.2003 № 1172/8493, зі змінами та доповненнями) підприємство самостійно обирає банк, у якому хоче відкрити рахунок. Так, клієнти мають право відкривати рахунки в будь-яких банках України відповідно до власного вибору для забезпечення своєї господарської (підприємницької, інвестиційної, незалежної професійної діяльності, діяльності, яка не пов'язана з підприємницькою, і власних потреб) [13].

Для того щоб відкрити рахунок у банку, підприємство призначає особу, яка буде представляти підприємство в банку. Цьому представнику слід оформити довіреність. Отже, представник надає банку такі документи:

- документ, що посвідчує особу, яка представляє підприємство;
- довіреність від підприємства на ім'я особи, яка має право відкривати рахунок, що підтверджує повноваження такої особи;
- заяву про відкриття поточного рахунку за підписом керівника або уповноваженої особи на підприємстві;
- копію статуту.

Банк, перевіrivши ці документи, укладає з підприємством письмовий договір банківського рахунку. Під час відкриття нових рахунків клієнтам подавати в банк картку зі зразками підписів, засвідчених нотаріально, не вимагається. Перелік осіб, які відповідно до законодавства України мають право розпоряджатись рахунком клієнта, та документи, що підтверджують повноваження цих осіб, подають / надсилають до банку в паперовій / електронній формі (засобами інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем) у порядку, визначеному внутрішніми документами банку.

Підприємство відкриває поточний рахунок в банку після реєстрації державним реєстратором, взяття суб'єкта господарювання на облік відповідним органам та отримання виписки з Єдиного державного реєстру. [32]

Виконати державну реєстрацію має право як засновник підприємства, так і його уповноважена особа, повноваження якої завірені нотаріально. Зокрема, уповноваженою особою може виступати бухгалтер, юрист, консультант.

За поточними рахунками, що їх банки відкривають суб'єктам господарювання в національній валюті, здійснюються всі види розрахунково-касових операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України (п. 14 Інструкції № 492 - Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів від 12.11.2003 зі змінами та доповненнями) [13].

Згідно інструкції підприємство має право укласти необмежену кількість договорів банківського рахунку, причому в різних банках [13].

Обмеження в можливості відкривати лише один поточний рахунок існують стосовно формування статутного капіталу підприємства. Тобто грошові внески до

статутного капіталу, які здійснює засновник, можуть надходити лише на один поточний рахунок.

Отже, лише підприємство вирішує, скільки рахунків у банку та в якій валюті воно має відкрити.

Представник підприємства для відкриття рахунку в органах Державної казначейської служби має подати такі документи:

- заяву на відкриття рахунку (за формою, наведеною в додатку 6 до Порядку № 758);
- картку зі зразками підписів та відбитка печатки — два примірники (за формою, наведеною в додатку 7 до Порядку № 758);
- копію довідки про включення одержувача бюджетних коштів до Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів.

В органах казначейства формують справу з юридичного оформлення рахунку, яка містить договір про здійснення розрахунково-касового обслуговування, реєстраційну картку одержувача бюджетних коштів, зміни до неї та документи, що їх надають разом з реєстраційною карткою.

Для обліку рахунків у банках передбачено рахунок 31 «Рахунки в банках».

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом - їх використання. Цей рахунок має 6 субрахунків, перелік та призначення яких наведено в табл.1.3.

Таблиця 1.3 – Перелік та призначення субрахунків рахунку 31 «Рахунки в банках»*

№ рахунку	Назва рахунку	Характеристика
311	«Поточні рахунки в національній валюті»	Призначений для обліку наявності та руху грошових коштів в національній валюті, що знаходяться на поточних рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій.
312	«Поточні рахунки в іноземній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті.

№ рахунку	Назва рахунку	Характеристика
313	«Інші рахунки в національній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в національній валюті на інших рахунках підприємства.
314	«Інші рахунки в банку в іноземній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті.
315	«Спеціальні рахунки в національній валюті»	Призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку.
316	«Спеціальні рахунки в іноземній валюті»	Призначений для обліку грошових коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу чи додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства.

* складено автором на підставі [8]

Отже, на субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» доцільно обліковувати рух коштів на поточних рахунках підприємства в національній валюті. Їхня кількість має визначатись потребами самого підприємства. Якщо є необхідність, то воно може відкрити окремі рахунки в банку для руху коштів, пов'язаних із розрахунками з державними фондами.

Що стосується субрахунку 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті», то його застосовують ті типи підприємств, які є платниками ПДВ і в яких виникає зобов'язання перерахувати ПДВ до бюджету. Цей субрахунок призначений тільки для обліку грошових коштів, а не контролю реєстраційної суми ПДВ [44].

В табл. 1.4 наведена типова кореспонденція рахунків безготівкових грошових коштів.

Таблиця 1.4 – Типова кореспонденція рахунків з обліку безготівкових грошових коштів [28]

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1.Нараховано плату за розрахунково-касове обслуговування підприємства	92	685
2.Сплачено банку за розрахунково-касове обслуговування	685	311
3.Відображено плату за розрахунково-касове обслуговування банком	92	311
4.Перераховано кошти банку для придбання валюти	333	311

Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
5.Перерахована зарплата працівникам на їх рахунки в банку	661	311
6.Внесена готівка з каси на поточний рахунок	311	301
7.Перерахування коштів в іноземній валюті з одного поточного рахунку підприємства на інший	31	312
8.Отримано оплату від покупця за товари, роботи, послуги	311	361
9.Перераховано кошти на розподільчий рахунок	313	311
10.Здійснена попередня оплата за товари, роботи, послуги	371	311
11.Отримана попередня оплата за товари, роботи, послуги	311	681
12.Зарахування відсотків по депозиту на поточний рахунок	311	373
13.Видана позика працівнику підприємства	377	301
15.З розподільного рахунку зарахована виручка на валютний рахунок	312	314
16.Отримана орендна плата від орендарів	311	377
17.Отриманий внесок від засновника	311	46
18.Отримані грошові кошти цільового фінансування	311	48

Узагальнення інформації при журнально-ордерній системі за кредитом рахунку 31 «Рахунки в банках» відбувається у Журналі-ордер №1. У журналі-ордері №1 на підставі первинних облікових документів у хронологічному порядку накопичується та систематизується інформація про кредитовий обіг за рахунком 31 «Рахунки в банках», за дебетом обороти рахунку наводяться у відомості 1.2. При автоматизованій формі бухгалтерського обліку - у відповідних машинограмах. Схематичне відображення обліку грошових коштів зображено на рис. 1.4.

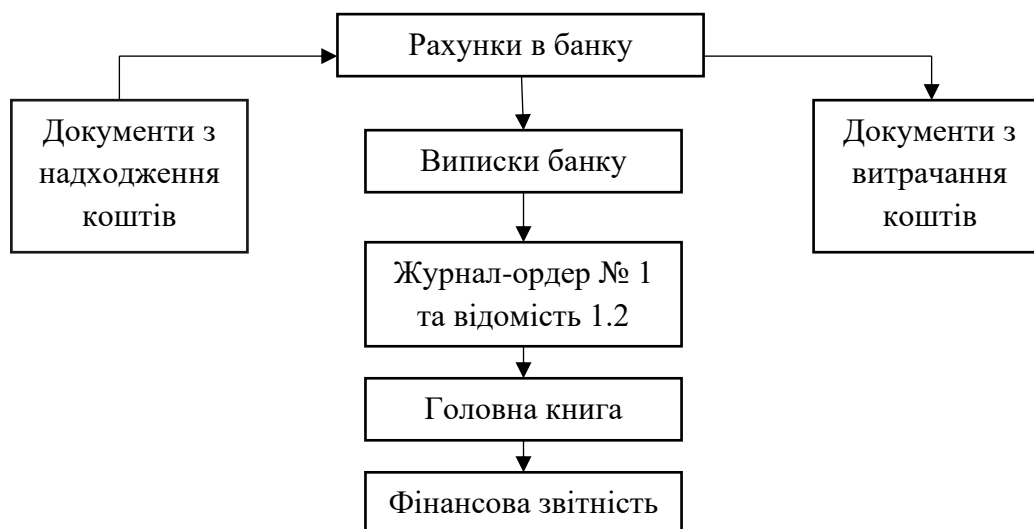

Рис. 1.4 – Схематичне відображення обліку грошових коштів*

* складено автором на підставі [20,21]

Застосування автоматизованої форми бухгалтерського обліку дозволяє прискорити обробку облікової інформації та передачу її за всіма напрямками.

При автоматизованій формі бухгалтерського обліку використовуються відповідні машинограми [28].

Рахунок 33 «Інші кошти» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства. За дебетом рахунка № 33 «Інші кошти» відображається надходження грошових документів до каси підприємства та коштів у дорозі, за кредитом – вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

Аналітичний облік грошових документів ведеться за їх видами. До коштів, що вважаються коштами в дорозі, належать: виручка, одержана підприємствами за послуги, реалізовану продукцію, виконані роботи і внесена до банку.

Рахунок № 33 «Інші кошти» має субрахунки, наведені в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Перелік та призначення субрахунків рахунку 33 «Інші кошти»*

№ рахунку	Назва рахунку	Характеристика
331	«Грошові документи в національній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів у національній валюті, які знаходяться в касі підприємства
332	«Грошові документи в іноземній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів в іноземній валюті, які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо).
333	«Грошові кошти в дорозі в національній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про кошти в національній валюті в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства.
334	«Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»	Призначений для узагальнення інформації про кошти в іноземній валюті в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства.
335	«Електронні гроші, номіновані в національній валюті»	Відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України.

* складено автором на підставі Інструкції к плану рахунків [8]

Типову кореспонденцію рахунків з обліку інших грошових коштів наведено у таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Типова кореспонденція рахунків з обліку операцій з іншими грошовими коштами [28]

Назва господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1. Викуплені власні акції у акціонерів	331	301
2. Надійшли путівки до санаторно-оздоровчих установ, оплачені з рахунка №31 “Рахунки в банках”	331	311
3. Оплачено за грошові документи у національній валюті, які надійшли в касу (поштові марки, марки гербового збору)	331	311
4. Готівка в національній валюті через інкасатора здана, для зарахування на поточний рахунок	333	301
5. На суму гривень, перераховану для купівлі валюти	334	311
6. Видані працівникам путівки до санаторно-оздоровчих установ, придбані за рахунок коштів підприємства	92	331
7. Зарахована виручка та інші надходження грошових коштів на валютний рахунок	312	332
8. Перераховані кошти на придбання валюти	333	311
9. Зарахована валюта на валютний рахунок	312	333
10. Відображені розрахунки з пенсійного збору	651	333

При журнально-ордерній формі обліку операції на кредиті рахунка №311 відображаються у Журналі-ордері №2, а на дебеті – у Відомості №2; при журнальній формі – у Журналі 1 і Відомості 1.2. При використанні електронно-обчислювальних машин всі первинні документи разом із виписками банку передають на машинолічильну установу, яка на основі їх обробки складає відповідні машинограми синтетичного й аналітичного обліків [28].

Основні форми звітності, що містять інформацію про грошові кошти, включають наступні [4]:

1. Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан): це форма фінансової звітності, що відображає фінансовий стан підприємства на певну дату. Баланс містить розбивку активів, зобов'язань та власного капіталу. У балансі можна побачити, скільки грошових коштів має організація на рахунках та які зобов'язання має перед кредиторами. Інформація про грошові кошти включаються до статті «Грошові кошти та їх еквіваленти», тобто у рядку 1161, відображається сальдо рахунків 30 «Го-

тівка», 31 «Рахунки в банках», субрахунків 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті», 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті» і 351 «Еквіваленти грошових коштів».

2. Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Вона є додатком до річної фінансової звітності і містить додаткову інформацію про фінансову діяльність підприємства, яку не вдалося відобразити в основних формах звітності. У формі № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» наводяться дані про структуру грошових коштів на кінець року, зокрема у рядку 670 — суми грошових коштів в дорозі, також це рядки 640 – Готівка; 650 – Поточний рахунок у банку;

660 – Інші рахунки в банку; 680 – Еквіваленти грошових коштів.

3. Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів» – це документ, який відображає рух грошових коштів у певному періоді часу на підприємстві [4]. Зазвичай, такий звіт складається з двох розділів:

1. Розділ про надходження грошових коштів, який включає:

- Залишок на початок звітного періоду.
- Надходження готівки від різних джерел (наприклад, від продажу товарів, отримання позики, повернення боргу, і т. д.).
- Інші надходження (наприклад, доходи від здавання в оренду майна, збори за надання послуг, і т. д.).

2. Розділ про витрати грошових коштів, який включає:

- Витрати на придбання матеріалів, товарів, послуг та інші розходи, пов'язані з веденням бізнесу.
- Виплати заробітної плати та інших виплат працівникам.
- Витрати на оплату податків та інших обов'язкових платежів.
- Інші витрати (наприклад, витрати на погашення кредитів, орендні платежі, і т. д.).

Звіт про рух грошових коштів заповнюється на підставі первинних документів (наприклад, касові документи, рахунки-фактури, квитанції) та річного бухгалтерського балансу. У звіті відображаються всі грошові операції, які були здійснені протягом звітного періоду.

Основна мета заповнення звіту про рух грошових коштів полягає в тому, щоб дати уявлення про те, як підприємство використовує свої грошові кошти та як вона контролює їх рух. Звіт може бути корисним інструментом для прийняття рішень щодо фінансового планування та управління [45].

2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА АНАЛІЗ ГРОШОВИХ КОШТІВ У ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Дружба СВК»

ТОВ «Дружба Сільськогосподарський виробничий кооператив» був зареєстрований 21.03.2000р., є структурою недержавної форми власності. Керівником є Чиклікчи Георгій Гаврилович.

Підприємство розташоване за адресою: Одеська область, Саратський район, село Зоря, вулиця Троїцька, б.159.

Основним видом діяльності є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

До інших видів діяльності, на яких спеціалізується кооператив належать:

- вирощування рису, овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів, зерняткових і кісточкових фруктів, інших однорічних і дворічних культур, винограду;

- розведення великої рогатої худоби молочних порід, коней та інших тварин родини конячих, овець і кіз, свиней, свійської птиці;

- допоміжна діяльність у тваринництві;

- складське господарство;

- перероблення молока, виробництво масла та сиру;

- виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання;

- виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах

- оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;

- інші види роздрібною торгівлі в неспеціалізованих магазинах;

- вантажний автомобільний транспорт;

- транспортне оброблення вантажів;

- надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за період 2020-2021 рр., наведені табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2020-2021 роки

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1.Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1716	1191	-525	-30,5
2.Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВта акцизного збору, тис.грн.				
- у діючих оптових цінах	33299,8	32060,2	-1239,6	-3,7
- у порівнянних оптових цінах	44041,1	32060,2	-11980,9	-27,2
3.Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	19405,5	26918,7	7513,2	38,7
4.Чистий дохід від реалізації продукції(товарів,робіт, послуг), тис.грн.	93190	143652	50462	54,1
5.Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	105161	85984	-19177	-18,2
6.Адміністративні витрати, тис.грн.	4152	4675	523	12,6
7. Витрати на збут, тис.грн.	859	3824	2965	в 3,4 р.
8.Валовий прибуток, тис.грн.	-11971	57668	69639	в 5,8 р.
9.Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	110172	112235	2063	1,9
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	112,85	59,9	-52,95	-46,9
11.Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн. в тому числі:	-17103	47158	64261	в 3,8 р.
- від основної операційної діяльності	-16982	49169	66151	в 3,9 р.
- від іншої операційної діяльності	-587	-1938	-1351	в 2,3 р.
- від фінансової діяльності	485	3	-482	-99,4
- від іншої діяльності	-19	-76	-57	в 3 р.
12.Чистий прибуток, тис.грн.	-17103	47158	64261	в 3,8 р.
13.Матеріальні витрати, тис.грн.	91092	110137	19045	20,9
14.Матеріаловіддача, грн.	0,366	0,291	-0,075	-20,5
15. Матеріаломісткість продукції, грн.	2,73	3,44	0,71	26
16.Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	122	126	4	3,3
17.Продуктивність праці одного штатногопрацівника облікового складу, грн.	360992,6	254446	-106546,6	-29,5
18.Фонд оплати праці штатних працівниківоблікового складу, тис.грн.	11403	15009	3606	31,6
19.Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	93467,2	119119	25651,8	27,4
20.Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	119714	124240	4526	3,8
21.Фондовіддача, грн.	0,368	0,258	-0,11	-29,9
22.Фондорентабельність, %	-14,3	38,0	53,8	х
23.Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	127780,5	133699,5	5919	4,6
24.Рентабельність продукції, %	-12,8	40,1	52,9	х
25.Рентабельність виробництва, %	-6,9	18,3	25,2	х

* розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства на початок року

З даних табл. 2.1 видно, що в звітному році порівняно з попереднім обсяг продукції зменшився: в натуральному виразі – на 525 т. або на 30,5%, в діючих цінах – на 1239,6 тис. грн. або на 3,7%, а в порівняних цінах – на 11980,9 тис. грн. або на 27,2%. Але середня оптова ціна за 1 т. продукції зросла на 7513,2грн. або на 38,7 %, що свідчить про виробництво підприємством більш дорогої продукції .

Чистий дохід від реалізації продукції в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 50462 тис.грн. або на 54,1% .Повна собівартість реалізованої продукції в звітному році збільшилась на 2063 тис. грн. або на 1,9 %, це відбулось за рахунок збільшення витрат на збут в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 2965 тис.грн. або в 3,4 рази , а адміністративних витрат – на 523 тис.грн. або на 12,6%, проте собівартість реалізованої продукції зменшилась на 19777 тис. грн. або на 18,2 %. Це призвело до зменшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 52,95 коп. .

Фінансовий результат діяльності підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 64261 тис. грн, або в 3,8 рази. Причиною цього стало збільшення прибутку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9 рази; негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 1351 тис. грн. або в 2,3 рази, збитку від іншої діяльності на 57 тис. грн або в 3 рази та зменшення прибутку від фінансової діяльності на 482 тис.грн .

На підприємстві погіршилось використання таких ресурсів:

- матеріальних, про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,075 та збільшення матеріаломісткості на 0,71;
- трудових, про що свідчить зменшення продуктивності праці 1 працівника облікового складу на 106546,6 тис.грн. або на 29,5%, водночас, середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу підвищилась на 25651,8 грн. або на 27,4%;
- основних засобів, про що свідчить зменшення фондівіддачі на 0,11грн., що негативно характеризує використання основних засобів.

Фондорентабельність в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 53,8 або в 3,8 рази. що характеризує ефективність використання основних фондів за величиною одержаного чистого прибутку.

Збільшились показники рентабельності: продукції – на 52,9 % пункти, та рентабельності виробництва на 24,2 % пункти, що відбулось переважно за рахунок збільшення чистого доходу на 50462 тис.грн. та чистого прибутку на 64261 тис.грн. відповідно.

Таким чином, можна зробити висновок про наявність тенденції до покращення діяльності ТОВ «Дружба СВК» впродовж двох років.

2.2. Економічний аналіз грошових коштів підприємства

Грошові кошти є найціннішими активами підприємства незалежно від виду діяльності. Грошові активи перебувають в постійному русі забезпечуючи всі види діяльності підприємства: операційну, інвестиційну, фінансову, та ототожнюються із системою «фінансового кровообігу», від якої залежить життєздатність підприємства. Значення та роль грошових потоків для діяльності підприємства зумовлює потребу їх окремого дослідження і глибокого аналізу для підвищення ефективності процесу управління ними і підприємством загалом.

Деякі науковці пропонують проводити аналіз грошових потоків, а інші – аналіз грошових коштів.

Питання теорії і практики економічного аналізу грошових коштів підприємств висвітлюються в роботах зарубіжних економістів, як Дж.К. Ван. Хорн, Є.Брігхем, Е. Нікхбахт, Т. Райс, В.В. Бочаров, Л.Н. Павлова, Г.В. Савицька, в працях вітчизняних вчених, як І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, Г.Г. Кірейцев, Л.О. Лігненко, А.М. Поддєрьогін, О.О. Терещенко, Р.Б. Тянь, та інших економістів, але недостатня розробка теоретичних і методологічних питань аналізу грошових коштів викликає необхідність їх ширшого розкриття, і удосконалення.

Необхідність проведення аналізу грошових коштів полягає в обмеженості грошових ресурсів на підприємстві, нестійкому фінансовому стані багатьох підприємств, ризику втрати платоспроможності, а також в підвищенні рівня ефективності управління грошовими коштами та ін.

Концептуальні основи аналізу грошових коштів поєднують мету, задачі, об'єкти, принципи, способи.

Аналіз грошових коштів - це процес оцінки фінансових показників, що пов'язані зі збором, використанням та управлінням грошовими ресурсами.

Аналіз грошових коштів є важливим інструментом для прийняття рішень у бізнесі, фінансовому менеджменті та інвестуванні. Він дозволяє оцінити фінансову стійкість та потенційні ризики, пов'язані зі збором та використанням грошових ресурсів [18].

Основною метою аналізу грошових коштів є дослідження фінансових показників, що пов'язані зі збором, використанням та управлінням грошовими ресурсами компанії чи організації. Основна мета аналізу грошових коштів полягає в оцінці фінансової стійкості, ефективності та рентабельності діяльності організації, а також виявленні проблемних зон і можливостей для покращення фінансових результатів.

Основні цілі аналізу грошових коштів включають наступні:

1. Оцінка фінансової стійкості: Аналіз грошових коштів дозволяє оцінити фінансову стійкість підприємства шляхом дослідження її поточного стану та прогнозування фінансових результатів в майбутньому. Це дозволяє виявляти можливі ризики та проблеми, пов'язані зі збором, використанням та управлінням грошовими ресурсами, і приймати відповідні заходи для їх усунення.

2. Визначення ефективності використання грошових ресурсів: Аналіз грошових коштів дозволяє оцінити ефективність використання грошових ресурсів підприємства, а також виявити можливості для покращення ефективності використання грошових ресурсів у майбутньому.

3. Виявлення можливостей для залучення додаткових грошових ресурсів: Аналіз грошових коштів може допомогти виявити можливості для залучення додаткових грошових ресурсів, таких як позики, інвестиції тощо [19].

До основних принципів проведення аналізу грошових коштів можна віднести [26]:

- послідовність (поетапне проведення аналізу грошових потоків, що дозволяє поступово поглиблювати і узагальнювати результати аналізу);

- систематизованість (необхідність планування аналітичної роботи і регулярному її проведенні);
- оперативність (швидкість і чіткість проведення аналізу, а також в своєчасне забезпечення управління інформацією про грошові потоки для прийняття мір щодо коригування ситуації);
- інтерпретованість (обґрунтування допустимих меж аналітичних показників, що дозволить швидко і правильно тлумачити результати аналізу);
- об'єктивність (об'єктивним та незалежним від особистих думок та впливу зовнішніх факторів);
- комплексність (включає різні аспекти фінансової діяльності підприємства, такі як збір та використання грошових ресурсів, рентабельність, фінансова стійкість тощо).
- відповідність стандартам (повинен відповідати стандартам фінансової звітності та бути виконаним згідно з прийнятими нормами та принципами фінансового аналізу).
- ретельність та точність (ретельним та точним у виконанні, щоб забезпечити достовірність результатів та уникнення помилок);
- застосування результатів (результати аналізу грошових коштів повинні бути використані для прийняття рішень).

До основних способів (інструментів) аналізу грошових коштів можна віднести:

- логічні способи обробки інформації (порівняння, відносних і середніх величин, графічного і табличного подання даних, групування, балансовий, евристичні способи);
- способи детермінованого факторного аналізу (ланцюгової підстановки, абсолютних різниць, відносних різниць, інтегральний, логарифмування);
- способи стохастичного факторного аналізу (кореляційний аналіз);
- інші методи.

За ознаками часу аналіз грошових коштів поділяється на ретроспективний та

перспективний.

Ретроспективний аналіз здійснюють після завершення господарських операцій. Він дозволяє вивчити тенденції розвитку грошових потоків, здійснювати контроль за виконанням планів, оцінювати реальний стан грошових потоків та виявляти диспропорції. Ретроспективний аналіз поділяють на оперативний і підсумковий. Оперативний аналіз проводять одразу після господарської операції або через короткі проміжки часу (зміна, доба, декада). Підсумковий аналіз проводять вивчаючи результати роботи за звітний період (місяць, квартал, рік).

Перспективний аналіз грошових потоків проводять до здійснення господарських операцій. Він необхідний для обґрунтування господарських планів і прогнозів. Перспективний аналіз поділяється на короткостроковий і довгостроковий (стратегічний). Короткостроковий охоплює період до 1 року, а довгостроковий більше як рік.

Аналіз грошових коштів базується на інформаційних джерелах, які виходять з підсистем обліку, аудиту і зовнішніх джерел інформації.

Джерелами інформації для проведення аналізу є наступні форми фінансової звітності:

- форма №1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан підприємства);
- форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Підсистема обліку забезпечує аналітиків в процесі аналізу грошових потоків показниками фінансового обліку, показниками аналітичного обліку, показниками управлінського обліку та нормативно-плановими показниками.

Результати аналізу грошових коштів цікавить як внутрішніх (апарат управління, власників), так і зовнішніх користувачів (контролюючі органи, інвесторів, кредитори).

Технологія обробки даних залежить від вибору підприємства, але перевагу потрібно віддати автоматизованим системам, які підвищують якість аналізу.

Залежно від методичних підходів до аналізу грошових коштів можна виділити наступні системи аналізу грошових потоків.

Горизонтальний аналіз грошових коштів полягає в вивченні динаміки, розрахунку темпів їхнього зростання і приросту, визначення загальних тенденцій зміни

їх обсягу.

Вертикальний (структурний) аналіз грошових коштів полягає в вивченні їх структури за видами коштів.

Для організації аналізу грошових коштів необхідно чітко визначитись з основними етапами їх проведення. На нашу думку аналіз грошових коштів необхідно проводити за такими етапами:

1. Аналіз складу, динаміки та структури активів в цілому та оборотних активів.
2. Аналіз структури та динаміки грошових коштів.
3. Аналіз показників ліквідності.

На першому етапі проводяться різноманітні дії для збору та оцінки інформації про активи в цілому та оборотні активи підприємства. Основні кроки аналізу можуть включати:

1. Збір та аналіз фінансової звітності: першим кроком аналізу є збір та ознайомлення з фінансовою звітністю підприємства, зокрема з формою №1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан підприємства) та формою №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Далі проводиться детальний аналіз цих звітів для оцінки складу, структури та динаміки активів в цілому (включаючи необоротні та оборотні) та оборотних активів (включаючи запаси, дебіторську заборгованість, грошові кошти та їх еквівалентів та інших оборотних активів) підприємства.

2. Наступним кроком є аналіз структури активів підприємства в цілому та оборотних активів. Такий аналіз проводиться шляхом визначення частки кожного елемента у складі активів в цілому та оборотних активів з використанням прийомів вертикального та горизонтального аналізу.

Другий етап є важливою складовою аналізу, який дозволяє оцінювати фінансовий стан підприємства та здійснювати прийняття рішень з питань фінансового управління.

Структура грошових коштів відображає розподіл коштів підприємства за різними видами та джерелами. Цей аналіз може дати інформацію про те, наскільки

ефективно підприємство використовує свої кошти, а також про те, які джерела фінансування є найбільш вигідними.

Динаміка грошових коштів відображає зміни в розмірі та складі коштів підприємства протягом певного періоду часу. Цей аналіз може дати інформацію про те, як змінювалася ліквідність підприємства, його фінансова стійкість та ризику.

Третій етап – Аналіз ліквідності підприємства. Аналіз ліквідності підприємства є важливою складовою фінансового аналізу, який дозволяє оцінити здатність підприємства до виконання своїх фінансових зобов'язань та уникнення проблем зі здійсненням операцій. Цей аналіз зазвичай здійснюється за допомогою різних показників, таких як абсолютні та відносні показники ліквідності, спроможності виплати заборгованостей, період входження грошових коштів в обіг тощо.

Аналіз ліквідності балансу ґрунтується на порівнюванні окремих груп активів підприємства різного рівня ліквідності із окремими групами джерел формування його капіталу різних термінів сплати боргів.

Найбільш простим методом оцінювання ліквідності і платоспроможності є аналіз ліквідності балансу, який ґрунтується на порівнюванні окремих груп активів підприємства різного рівня ліквідності із окремими групами джерел формування його капіталу різних термінів сплати боргів.

Для здійснення аналізу ліквідності балансу формують один із видів аналітичного (агрегованого) балансу. При цьому аналіз здійснюють за наступними напрямками: [16,31]

1. Активи підприємства ранжують у порядку зниження їх ліквідності – від абсолютно ліквідних грошових коштів до неліквідних видів необоротних чи піших активів. Для спрощення процесу аналізу активи поділяють на чотири групи:

– група A_1 – абсолютно ліквідні активи (активи, які на дату складання балансу можна використати у якості платіжних засобів): грошові кошти у національній та іноземній валюті й поточні фінансові інвестиції. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: $p. 1160 + p. 1165$;

група A_2 – активи, що швидко реалізуються (активи, які можуть бути трансформовані у грошові кошти у найближчій перспективі): готова продукція, товари, векселі одержані, дебіторська заборгованість за товари роботи і послуги, дебіторська заборгованість за розрахунками, інша поточна дебіторська заборгованість. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: $p. 1103 + p. 1104 + p. 1125 + p.1130 + p. 1135 + p. 1140 + p. 1145 + p. 1155$. При внутрішньому аналізі суму дебіторської заборгованості доцільно зменшувати на ту її величину, відшкодування якої для підприємства ускладнене, а вартість готової продукції і товарів – на їх частку, яка з об'єктивних причин не може бути швидко реалізованою. У такому разі згадану вартість дебіторської заборгованості, готової продукції і товарів відносять до групи A_3 - швидко ліквідні активи;

– група A_3 – активи, що реалізуються повільно (активи, перетворення яких у грошові кошти потребує більш тривалого часу): виробничі запаси, тварини на вирощуванні і відгодівлі, незавершене виробництво, інші оборотні активи, витрати майбутніх періодів, довгострокові фінансові інвестиції, як ті, що обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств, так і інші фінансові інвестиції. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: $p. 1101 + p.1110 + p. 1170 + p.1190 + p.1030 + p. 1035$;

– група A_4 – активи, що важко реалізуються (активи, реалізація яких ускладнена, а також ті, які взагалі не можуть бути проданими за грошові кошти, наприклад, окремі види ліцензій, патентів, відстрочені податкові активи тощо). По суті до цієї групи відносять усі інші види активів підприємства, що не внесені до перших трьох груп, а саме: нематеріальні активи, незавершене будівництво, основні засоби, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи, інші необоротні активи. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: $p.1000 + p.1005 + p. 1010 + p. 1015 + p.1020 + p.1040 + p.1045 + p.1090 + p.1200$.

Таким чином, сума усіх груп активів буде завжди тотожною валюті балансу підприємства.

Аналізуючи ліквідність активів підприємства важливо пам'ятати, що їх відносять до тієї чи іншої групи не лише виходячи з їхньої здатності трансформуватися у грошові кошти, а й залежно від доцільності такого перетворення з одночасним забезпеченням стабільної господарської діяльності підприємства.

2. Джерела формування капіталу підприємства ранжують у порядку віддаленості строку виплати боргів від найбільш термінових до безтермінових. Усі пасиви поділяють на чотири групи:

— група Π_1 – негайні зобов'язання – це кредиторська заборгованість, позики для працівників, інші короткострокові пасиви. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: ??

— група Π_2 – короткострокові зобов'язання – це короткострокові позикові кредити банків та інші позики, що підлягають погашенню протягом 12 місяців після звітної дати. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: $p.1600 + p.1605 + p.1610 + p.1615 + p.1620 + p.1621 + p.1625 + p.1630 + p.1660 + p.1665$.

– група Π_3 – довгострокові пасиви – це довгострокові кредити банків, позикові кошти та інші довгострокові пасиви. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: $p.1500 + p.1510 + p.1515 + p.1520 + p.1525$

– група Π_4 – постійні пасиви – це власний капітал підприємства -статті розділу I пасиву балансу. Порядок обчислення за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» матиме такий вигляд: статті розділу I пасиву балансу «Власний капітал».

3. Порівнюють окремі групи активів і пасивів між собою й визначають ступінь ліквідності балансу. Підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання.

Баланс підприємства вважається абсолютно ліквідним, якщо використовуються такі співвідношення:

$$A_1 \geq \Pi_1; A_2 \geq \Pi_2; A_3 \geq \Pi_3; A_4 \leq \Pi_4.$$

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється шляхом розрахунку коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютно ліквідності.

Коефіцієнт поточної ліквідності - відображає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів (грошові кошти, запаси, дебіторська заборгованість) та показує, скільки гривень наявності активів у підприємства порівняно з його поточними зобов'язаннями. Коефіцієнт поточної ліквідності розраховується відношенням поточних (оборотних) активів до поточних зобов'язань. Нормативне значення показника поточної ліквідності складає в рамках 1-3%.

Коефіцієнт швидкої ліквідності - відображає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів (грошові кошти, дебіторська заборгованість), які можуть бути швидко перетворені на готівку та показує, скільки гривень наявності активів у підприємства порівняно з його поточними зобов'язаннями. Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується як співвідношення високоліквідних активів (готівка, еквіваленти готівки, короткострокові інвестиції та дебіторська заборгованість) до поточних зобов'язань. Нормативним є значення, що перебуває в межах 0,6-0,8%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності відображає співвідношення найбільш ліквідних активів підприємства (готівки, еквівалентів готівки та цінних паперів, які можуть бути швидко перетворені на готівку) до його поточних зобов'язань. Розраховується відношенням активів найбільш ліквідних активів підприємства до поточних зобов'язань. Цей коефіцієнт є найбільш консервативним показником ліквідності, оскільки він враховує тільки найбільш ліквідні активи, які можуть бути швидко перетворені на готівку. В той же час, він не враховує інші активи, які можуть бути менш ліквідними, але все ж можуть бути перетворені на готівку у випадку необхідності [25]. Для цього коефіцієнта нормативним є значення від 0,1 до 0,2.

За розглянутими етапами проведемо аналіз грошових коштів ТОВ «Дружба СВК» за 2020-2021 роки.

Перший етап – аналіз складу, динаміки та структури активів в цілому та оборотних активів здійснюють підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	192875	221330	28455	14,8
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	73678	73128	-550	-0,7
– в % до активів		38,2	33	-5,2	x
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	119197	148202	29005	24,3
– в % до активів		61,8	67	5,2	x
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	75322	109708	34386	45,7
– в % до активів		39,1	49,6	10,5	x
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷ 1155	2809	7865	5056	В 1,8 рази
– в % до активів		1,5	3,6	2,1	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	40863	30629	-10234	-25
– в % до активів		21,2	13,8	-7,4	x
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170,119 0	203	-	-203	-
– в % до активів		0,1	-	-0,1	x
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	203	-	-203	-
– в % до активів		0,1	-	-0,1	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	x

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

З табл. 2.1 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 28455 тис.грн або на 14,8%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 29005 тис.грн або на 24,3%, також відбулось зменшення необоротних активів на 550 тис.грн або на 0,7%.

В структурі активів попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи підприємства - 61,8%, питома вага необоротних активів склала 38,2%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів підприємства та, відповідно, зменшилась питома вага необоротних активів на 5,2% пункти.

Таблиця 2.2 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	119197	148202	100,0	100,0	29005	x	24,3	100
– запаси	1100, 1110	75322	109708	63,2	74	34386	10,8	45,7	118,6
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	2809	7865	2,4	5,3	5056	2,9	В 1,8 рази	17,4
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	40863	30629	34,3	20,7	-10234	-13,6	-25	-35,3
– інші оборотні активи	1170, 1190	203	-	0,2	-	-	-	-	-

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

З табл. 2.2 видно, що на кінець звітнього року порівняно з початком, оборотні активи підприємства збільшились на 29005 тис.грн або на 24,3%.

Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 34386 тис.грн або на 45,7%, дебіторської заборгованості на 5056 тис.грн або в 1,8 рази. Також відбулось зменшення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 10234 тис.грн або на 25%.

В структурі оборотних активів на початок звітнього року найбільшу питому вагу займали запаси – 63,2%. Питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій склала 34,3%, дебіторської заборгованості – 2,4%, інших оборотних активів – 0,2%. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага дебіторської заборгованості до 5,3% та запасів до 74%, також відбулось зменшення питомої ваги грошових коштів до 20,7%.

Другий етап – аналіз складу, динаміки та грошових коштів, який здійснюють на підставі даних форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 - Аналіз структури та динаміки грошових коштів

Грошові кошти	Абсолютна величина, тис. грн		Структура, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	у відсотках до величини 2020 року	у відсотках до відхилення загальної вели-
Грошові кошти в тому числі:	40863	30629	100,0	100,0	-10234	x	-25	100,0
– готівка	54	47	0,1	0,2	-7	0,1	-13	0,1
– поточний рахунок в банку	40809	30582	99,9	99,8	-10227	-0,1	-25,1	99,9
– інші рахунки в банку (акредитиви, чекові книжки)			-	-	-	-	-	-
– грошові кошти в дорозі			-	-	-	-	-	-
– еквіваленти грошових коштів			-	-	-	-	-	-

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

З даних таблиці 2.3 видно, що в звітному році порівняно з попереднім величина грошових коштів зменшилась на 10234 тис.грн. або на 25%. Це відбулось за рахунок зменшення грошових коштів на поточному рахунку в банку на 10227 тис.грн або на 25,1% та готівки на 7 тис.грн або на 13%.

В структурі грошових коштів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали кошти на поточному рахунку в банку – 99,9%, частка готівки склала 0,1%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі грошових коштів: зменшилась питома вага грошових коштів на поточному рахунку в банку та, відповідно, зменшилась питома вага готівкових грошових коштів на 0,1% пункти.

Третій етап – аналіз ліквідності підприємства. Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	40863	30629	Π_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	2393	3037	38470	27592
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	2809	7835	Π_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	-	3338	2809	5026
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170 + 1200)	75525	109708	Π_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	34138	12487	41387	97221
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	73678	73128	Π_4 – Постійні пасиви (1495+1665 +1525+1526)	156344	202468	-82666	-129340
<i>Баланс</i>	192875	221330	<i>Баланс</i>	192875	221330	-	-

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

З табл. 2.4 видно, що баланс підприємства в звітному році не є абсолютно ліквідним, тому що не виконуються усі нерівності:

а) на початок року: $A_1 > \Pi_1$, $A_2 > \Pi_2$, $A_3 > \Pi_3$, $A_4 < \Pi_4$

б) на кінець року: $A_1 < \Pi_1$, $A_2 > \Pi_2$, $A_3 > \Pi_3$, $A_4 < \Pi_4$

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.16) за допомогою табл. 2.5.

З табл. 2.5 видно, що коефіцієнти ліквідності впродовж досліджуваного періоду значно перевищує нормативні значення. Але, занадто значення високе коефіцієнту поточної ліквідності не є безумовною перевагою, оскільки можуть бути пов'язані з неефективністю використання поточних активів та короткострокових зобов'язань.

Таблиця 2.5 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	41,7	49,8	23,2	-26,6
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	5,3	18,3	10,1	-12,3
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25... 0,35]	3,9	17,1	4,8	-12,3
	1695					

* розраховано на підставі фінансової звітності підприємства

Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань і забезпечень підприємство може погасити, використавши поряд із високоліквідними оборотними активами середньо ліквідні активи (поточну дебіторську заборгованість). Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує спроможність підприємства негайно погасити свою поточну заборгованість.

Таким чином, можна зробити висновок про стійку платоспроможність підприємства.

3. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ БЕЗГОТІВКОВИХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА РОЗРАХУНКІВ У ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1 Характеристика організації обліку на підприємстві

Метою організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

Схематичне відображення організації бухгалтерського обліку наведено на рис. 3.1.

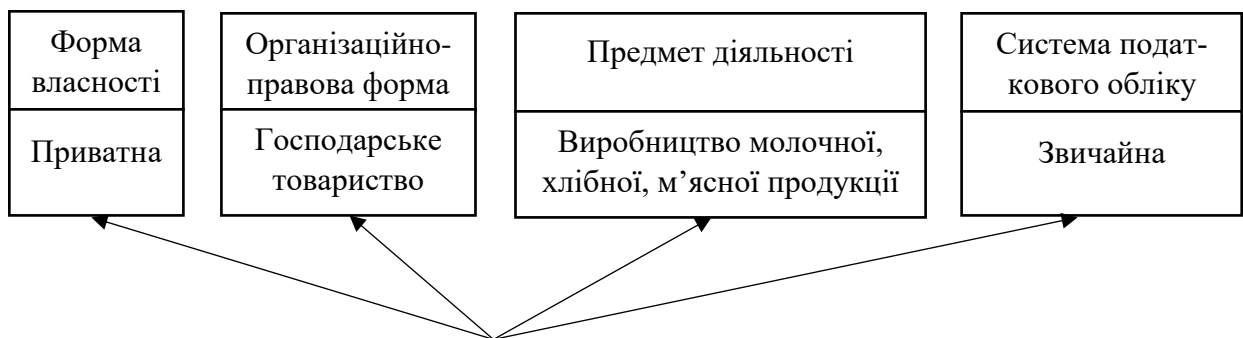

Рис. 3.1 – Схематичне відображення організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК»

Основою бухгалтерського обліку в Україні є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р., який визначає правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Цей Закон набрав чинності з 1 січня 2000 р., водночас з цим почалася реалізація Програми реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності, затвердженої постановою № 1706 Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. Цей Закон поширюється на всіх без винятку юридичних осіб.

Облікова політика ТОВ «Дружба СВК» складена та відповідає вимогам Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку. При відображенні в бухгалтерському обліку господарських операцій

і подій на ТОВ «Дружба СВК» застосовують норми відповідних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затверджених Міністерством фінансів України. За відсутності необхідних норм у вітчизняних П(С)БО застосовуються аналогічні норми системи міжнародних стандартів фінансової звітності МСБО – МСФЗ на підставі того, що національні стандарти не можуть суперечити міжнародним.

Господарська діяльність ТОВ «Дружба СВК» базується на раціональному використанні матеріальних і грошових ресурсів та робочого часу. Основне його завдання — випуск продукції чи торгівля товарами високої якості з найменшими витратами. Господарський облік – це спостереження, сприймання, вимірювання та реєстрація господарських фактів або реальних господарських процесів (купівля, виготовлення продукту, виконання роботи, надання послуги тощо) господарювання.

Складовими господарського обліку є оперативний, статистичний і бухгалтерський облік.

Оперативний облік – це спосіб спостереження і контролю за окремими операціями та процесами з метою управління ними. На ТОВ «Дружба СВК» оперативний облік здійснюється безпосередньо на робочому місці (виробничій ділянці, складі, цеху тощо).

Статистичний облік — це планомірне збирання й вивчення інформації про масові кількісні та якісні явища й закономірності загального розвитку за конкретних умов, місця й часу. Облік робочого часу – для нарахування заробітної плати, складання форм статистики. Звітності – перелік, що надаються у формах фінансової звітності.

Бухгалтерський облік — це спосіб суцільного документального спостереження й контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств і організацій й відповідного відображення отриманої інформації.

Суть бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» визначають такі його властивості:

- систематичне і послідовне відображення всіх господарських операцій у міру їх здійснення;

- документальне обґрунтування господарських операцій;
- застосування різних способів обробки облікової інформації — рахунків, подвійних записів, балансу та ін.

Облік, аналіз і перевірка інформації ТОВ «Дружба СВК» спрямовані на:

- дотримання Положення про господарську діяльність;
- контроль за виконанням завдань виробництва щодо кількості, якості й асортименту;
- контроль за зберіганням власності підприємства;
- виявлення невикористаних резервів;
- контроль за оплатою праці;
- облік, аналіз і контроль за заощадженням і використанням коштів;
- контроль за рівнем рентабельності виробництва продукції;
- виявлення резервів подальшого збільшення виробництва;
- забезпечення наявності первинної документації;
- побудова обліку на підприємстві.

В обліку застосовують різні вимірники для відображення господарських засобів і процесів, що здійснюються на підприємстві, а також їх кількісних та якісних характеристик.

Облікові вимірники застосовують для оцінювання ефективності господарських операцій за кількісними та вартісними критеріями в бізнес-плані та державній фінансовій і статистичній звітності. Облікові вимірники поділяють на натуральні, трудові та грошові.

Натуральні вимірники застосовують для отримання інформації про господарські засоби та процеси в їх натуральному вираженні (через масу, об'єм, площу). Їх застосовують для обліку тільки однорідних об'єктів.

Трудові вимірники використовують для визначення кількості витраченої праці в одиницях робочого часу (хвилинах, годинах, днях, місяцях, роках). За допомогою трудових вимірників можна узагальнювати й порівнювати різномірні величини.

Грошові вимірники застосовують для узагальненого відображення наявності та руху засобів підприємства, джерел їх формування, господарських процесів і результатів діяльності в єдиному грошовому вираженні (з метою планування та обліку процесів виробництва і обігу, визначення фінансових результатів підприємства).

Для обліку у ТОВ «Дружба СВК» застосовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій і організацій № 291 зі змінами та доповненнями. З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації з дозволу головного бухгалтера вводиться додаткова система субрахунків. Облік витрат на підприємстві ведеться на рахунках класу 9 «Витрати діяльності», для обліку господарських операцій «СВК Дружба».

На ТОВ «Дружба СВК» використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку (рис.3.2). Центральна бухгалтерія являє собою структурний підрозділ установи, який здійснює повний цикл облікового процесу в межах діяльності господарювання. В такому разі поділ облікових функцій відбувається в межах бухгалтерської служби.

Рис. 3.2 – Схема зображення централізованої форми організації бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК»

Штат бухгалтерії на ТОВ «Дружба СВК» складається з головного бухгалтера Узунової І.Д., заступника головного бухгалтера Влаєва С.С., а також 2 бухгалтерів,

кожен з яких відповідає за свою частку роботи згідно посадової інструкції та касира (табл.3.1).

Таблиця 3.1 – Склад бухгалтерії та зміст службових обов’язків бухгалтерів ТОВ «Дружба СВК»

Посада	Скорочений зміст службових обов’язків
Головний бухгалтер	Загальне керування обліком та звітністю. Організовує контроль та ревізію. Перевіряє та підписує первинну та річну бухгалтерську документацію. Облік розрахунків з постачальниками послуг. Облік валютних операцій та розрахунків по податкам та платежам.
Заступник головного бухгалтера	Здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов'язань і господарських операцій (реалізація послуг, розрахунків з постачальниками та замовниками за надані послуги, рух грошових коштів на валютних і гривневих рахунках). Веде оперативний облік надходжень і платежів грошових коштів, здійснювати обов'язковий продаж частини валютної виручки, розміщує вільні грошові кошти на банківських депозитних внесках, складає щомісячні оперативні дані про рух грошових коштів за транзитним і поточними рахунками підприємства. Бере участь у розробці та здійсненні заходів, спрямованих на дотримання фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів.
Бухгалтер з обліку активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів	Веде облік матеріалів на підприємстві. Складає оборотні відомості за матеріальними рахунками 20,26 та ін. Веде облік за рахунками 10, 11, 12,13, 15, 22. Нараховує амортизацію нематеріальних активів. Веде облік розрахунків з покупцями. Веде облік за рахунками 361, 362. Веде облік матеріалів за субрахунками рахунку 20 та виробництва за рахунками 23, 25, 26 . Веде облік грошових коштів за рахунками 301,311,333.
Бухгалтер з обліку заробітної плати	Здійснює прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки. Приймає і контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці. Здійснює реєстрацію бухгалтерських проводок та їх рознесення.
Касир	Здійснює операції, пов'язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства, зберігає всі прийняті цінності. Одержує в установах банку готівку, здійснює записи в касовій книзі операцій одержання і видавання готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видавання. Підписує прибуткові касові ордери та видаткові документи відразу після одержання або видавання по них готівки, а на доданих до них документах ставить штамп «Сплачено».

На підприємстві використовується автоматизована форма обліку, схема якої наведена на рис. 2.3. Облікові реєстри складаються на підприємстві щомісяця, підписуються виконавцями та головним бухгалтером або особою, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства. Ведення облікових реєстрів та контирування документів первинного обліку здійснюються із застосуванням, щонайменше, коду класу рахунків й коду синтетичного рахунку.

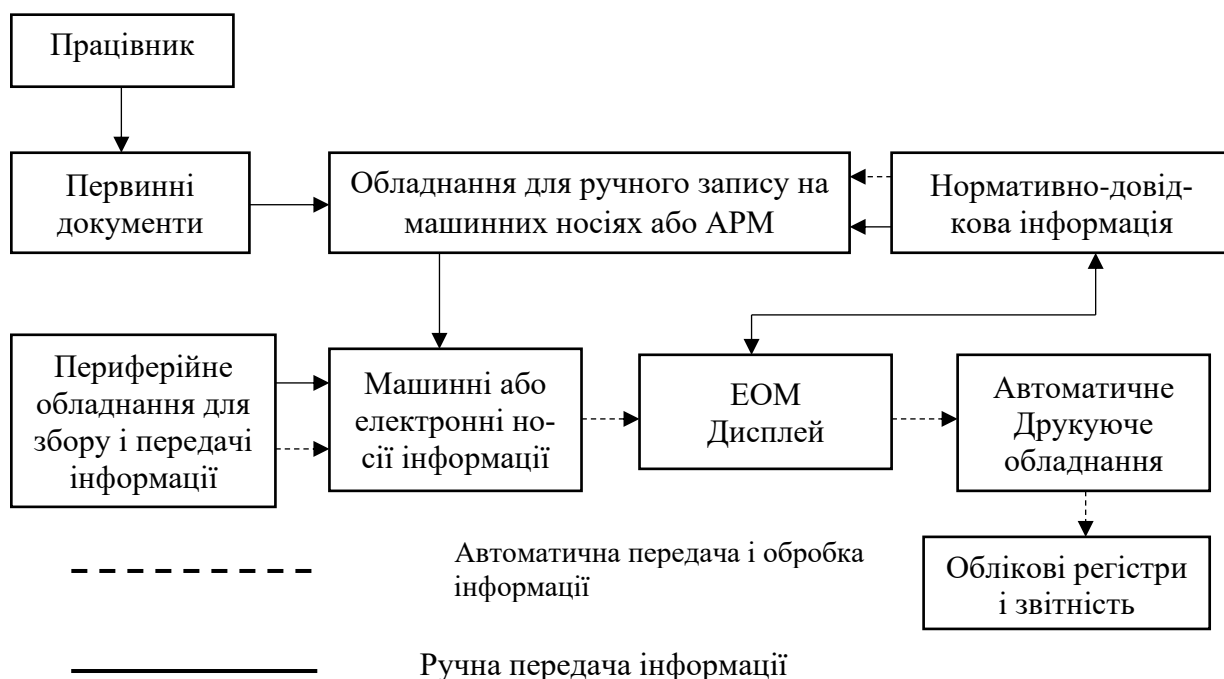

Рис. 3.3 – Схема автоматизованої форми обліку на ТОВ «Дружба СВК»

Розріз (деталізація) аналітичної інформації у реєстрах бухгалтерського обліку може розширюватися, змінюватися, в залежності від конкретних потреб.

Аналітичні дані в облікових реєстрах узгоджуються з даними синтетичного обліку на останнє число місяця.

Господарські операції ТОВ «Дружба СВК» відображаються в облікових реєстрах під час надходження первинних документів або підсумками за місяць, в залежності від характеру і змісту операцій. Інформація до облікових реєстрів переноситься після перевірки первинних документів за формою та змістом.

Підсумкові записи в реєстрах ТОВ «Дружба СВК» звіряються з даними первинних документів, які були підставою для записів у них (табл.3.2).

Таблиця 3.2 - Складання первинних документів на ТОВ «Дружба СВК»

Бухгалтерські документи					
За способом складання і опрацювання	За місцем складання	За кількістю охоплених операцій	За порядком складання	За характером задокументованих операцій	За призначенням
Вручну	Внутрішні	Разові	Первинні	Грошові	Розпорядчі
За допомогою ЕОМ	Зовнішні	Накопичувальні	Зведені	Розрахункові	Комбіновані

За допомогою бухгалтерського обліку ТОВ «Дружба СВК» збирає, аналізує та відображає фінансову інформацію про операції.

Організація первинного бухгалтерського обліку на ТОВ «Дружба СВК» передбачає наступні кроки:

1. Забезпечення належної системи документообігу. Для збереження первинних документів існує належна система документообігу, яка дозволяє забезпечити правильність та повноту обліку фінансових операцій.

2. Формування первинних документів. Забезпечується правильність та точність обліку формування первинних документів у відповідності з вимогами законодавства.

3. Реєстрація первинних документів. Після отримання первинних документів зареєструється та надається номер, що дозволить подальший контроль за їх рухом.

4. Ведення журналів первинного обліку. Для забезпечення належного контролю та обліку фінансових операцій, ведуться журнали первинного обліку.

Мета складання первинних документів – зафіксувати факт господарської операції на підприємстві.

Первинні документи на ТОВ «Дружба СВК» складаються в електронному вигляді або на папері.

Первинні документи ТОВ «Дружба СВК» складаються на бланках типових і спеціалізованих форм, затверджених відповідним органом державної влади.

Водночас не всі первинні документи мають типові форми, затверджені законодавчими нормами. У такому разі підприємства самостійно мають право розробити форму первинного документа. Головна вимога - форма повинна містити всі обов'язкові реквізити.

Основні види первинних документів, що використовуються на ТОВ «Дружба СВК» наведені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Основні види первинних документів, які застосовуються на ТОВ «Дружба СВК»

Назва документу	Суть документу	Нормативний акт
Видаткова накладна	Видаткова накладна фіксує факт отримання/передачі товарів або послуг.	Форма видаткової накладної не затверджена. Як приклад, можна використовувати Накладну-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма № М-11), затверджену наказом Міністерства від 21.06.1996 р. № 193
Товарно-транспортна накладна	Товарно-транспортна накладна використовується, якщо в процесі купівлі-продажу бере участь транспортна (експедиторська) компанія, що займається перевезенням товару від продавця до покупця.	Форма затверджена наказом Міністерства від 14.10.1997 р. № 363.
Акт приймання виконаних робіт (послуг)	Документ, який фіксує закінчення будь-яких робіт (послуг) та приймання їх замовником за кількістю та якістю.	Типова форма не затверджена.
Касові ордери (прибутковий та видатковий)	Застосовуються для оформлення надходження/видачі готівки до каси.	Форми затверджені постановою НБУ 29.12.2017 р. № 148.
Рахунок-фактура (інвойс)	Мінфін у листі від 16.02.17 р. № 31-11410-06-5/4339 зазначив умови, коли рахунок фактура може бути первинним документом. Так, оформлений належним чином рахунок-фактура (інвойс) може бути підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарської операції з постачання товарів, робіт (послуг) без складання акта приймання-передачі тільки у разі його оплати, що підтверджується відповідними документами.	Форма не затверджена.

Назва документу	Суть документу	Нормативний акт
Бухгалтерська довідка	На підставі цього документа, як правило, здійснюються коригувальні записи в облікових регістрах у зв'язку з виправленням помилок в бухобліку. Також може бути використана для підтвердження операцій, значення яких було отримане розрахунковим шляхом.	Форма наведена у Методичних рекомендаціях по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку, затверджених наказом Мінфіну від 29.12.2000 р. 356.

На ТОВ «Дружба СВК» виконується такий регламент заповнювання первинних документів:

Обов'язкові реквізити первинного документа:

- назва документа (форми);
- дата і місце складання;
- назва підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції;
- одиниця виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис, аналог власноручного підпису або підпис, прирівняний до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис», або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Первинні документи складаються у момент проведення кожної господарської операції або, якщо це неможливо, безпосередньо після її завершення.

Форми фінансової звітності, що складаються на ТОВ «Дружба СВК» за підсумками роботи за рік зображені на рис. 3.4.

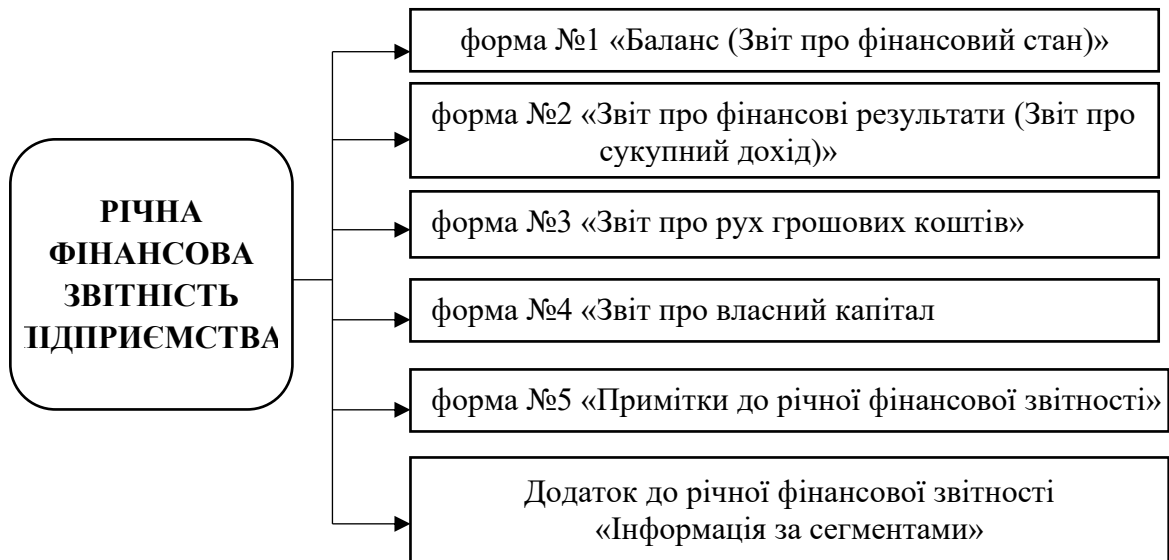

Рис. 3.4 – Форми звітності, що складаються на ТОВ «Дружба СВК»

3.2. Облік безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «ДРУЖБА СВК»

ТОВ «Дружба СВК» зберігає свої кошти на поточному рахунку в АТ «Райффайзен Банк Аваль» - найбільший український банк з іноземним капіталом. На 68 % належить австрійському Raiffeisen Bank International, активно працює в роздріб і в секторі малого та середнього бізнесу.

ТОВ «Дружба СВК» використовує кошти для розрахунку за своїми потребами, податками тощо. Розрахунки проводяться за допомогою платіжних доручень.

Платіжне доручення - розрахунковий документ, який містить доручення платника банку, здійснити переказ визначеної в ньому суми коштів зі свого рахунку на рахунок отримувача.

Інформацію про рух коштів на банківському рахунку ТОВ «Дружба СВК» дізнається з виписки банку. Виписка банку дає змогу перевірити поточний баланс рахунку, а також переглянути всі проведені операції за певний період часу. Це дозволяє підприємству контролювати свої фінанси та переконатися в точності та правильності здійснених транзакцій.

Облік операцій на рахунках в банку та інших грошових коштах є важливою

складовою фінансового обліку ТОВ «Дружба СВК». Цей облік дозволяє вести контроль за рухом грошових коштів, отримувати відомості про рух коштів на рахунках, аналізувати стан фінансових ресурсів та робити прийняття управлінських рішень.

Основними рахунками бухгалтерського обліку операцій ТОВ «Дружба СВК» на рахунках в банку є:

– рахунок 31 «Рахунки в банках» - використовується для обліку операцій з поточними рахунками в банку. Він призначений для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій. За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом - їх використання. ТОВ «Дружба СВК» користується такими субрахунками 31 рахунку:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті» - призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в національній валюті;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» - призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в національній валюті на інших рахунках підприємства;
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» - призначений для обліку руху коштів на ПДВ-рахунку, відкритому в Держказначействі;

Для обліку інших грошових коштів в бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК» використовують рахунок 33 «Інші кошти» - призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства. Активний рахунок, за дебетом рахунку 33 відображається надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі, за

кредитом — вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки. На ТОВ «Дружба СВК» користуються такими субрахунками 33 рахунку:

- 331 «Грошові документи в національній валюті» - призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів у національній валюті, які знаходяться в касі підприємства;
- 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» - призначений для узагальнення інформації про кошти в національній валюті в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства;
- 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» - за цим рахунком відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України.

Бухгалтерські проведення з обліку операцій на рахунках в банку та інших грошових коштів на ТОВ «Дружба СВК» наведені в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 - Бухгалтерські проведення з обліку операцій на рахунках банку у ТОВ «Дружба СВК»

№	Зміст операції	Д-т	К-т	Сума, грн.
1	Внесено готівку на поточний рахунок	311	301	50 000
2	Сплачено банку за розрахунково-касове обслуговування банку	685	311	5 000
3	Зараховано кошти на депозитний рахунок на строк більше 1 року	143	311	1 500 000
4	Погашення кредиту в банку	603	33	630 000
5	Здана готівка в касу банку для зарахування на поточний рахунок	311	301	80 000
6	Внесено внесок до зареєстрованого капіталу безготівковими грошовими коштами в касу	311	46	42 800
7	Виплачена сума орендної плати	685	301	36 000
8	Оплачено за грошові документи у національній валюті, які надійшли в касу (поштові марки)	331	311	15 000
9	Готівка в національній валюті через інкасатора здана, для зарахування на поточний рахунок	333	301	87 000

Узагальнення операцій за дебетом та кредитом рахунку 31 «Розрахункові рахунки», 33 «Розрахунки з банками» ведеться у відповідних машинограмах.

Загальна схема бухгалтерського обліку грошових коштів у ТОВ «Дружба СВК» на зображена на рис. 3.5.

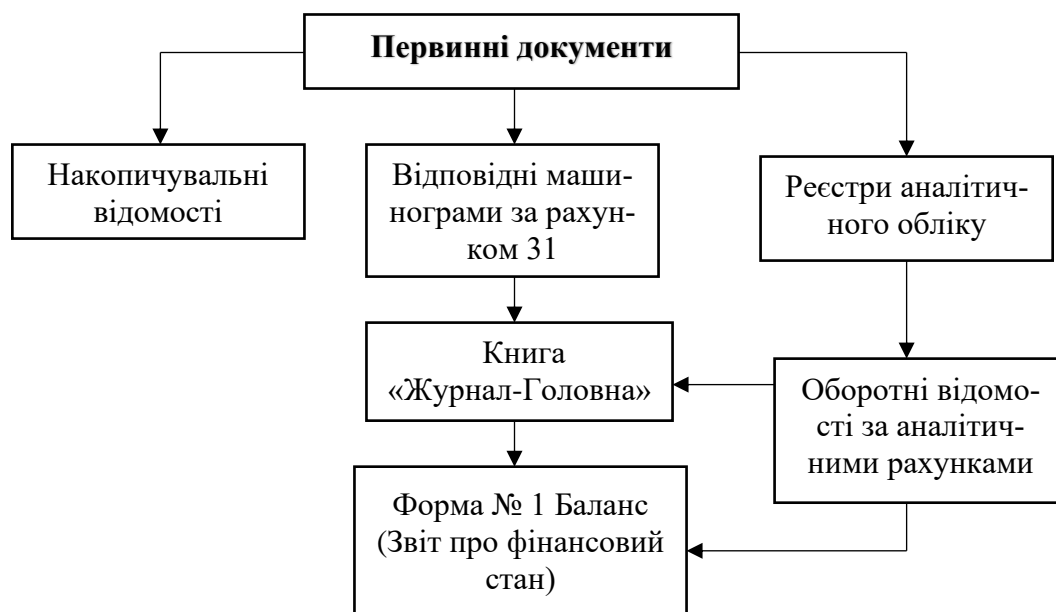

Рис.3.5 - Загальна схема бухгалтерського обліку грошових коштів у ТОВ «Дружба СВК»

Форми звітності, в яких відображається інформація по грошовим коштам на ТОВ «Дружба СВК» наведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 - Форми звітності, в яких відображається інформація по грошовим коштам на ТОВ «Дружба СВК»

Назва форми звітності	Характеристика	Рядки балансу, у яких наводяться дані про структуру грошових коштів	Сума, станом на 31.12.2021р. тис.грн
Форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»	Форма фінансової звітності, що відображає фінансовий стан підприємства на певну дату. У балансі можна побачити, скільки грошових коштів має організація на рахунках та які зобов'язання має перед кредиторами.	1161	890 550

Назва форми звітності	Характеристика	Рядки балансу, у яких наводяться дані про структуру грошових коштів	Сума, станом на 31.12.2021р. тис.грн
Форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	Є додатком до річної фінансової звітності і містить додаткову інформацію про фінансову діяльність підприємства, яку не вдалося відобразити в основних формах звітності. У формі № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» наводяться дані про структуру грошових коштів на кінець року.	640, 650, 660, 670, 680.	13 250, 6400, 3100, 7800, 3280
Форма №3 «Звіт про рух грошових коштів»	Документ, який відображає рух грошових коштів у певному періоді часу в організації. Звіт про рух грошових коштів заповнюється на підставі первинних документів (наприклад, касові документи, рахунки-фактури, квитанції) та річного бухгалтерського балансу. У звіті відображаються всі грошові операції, які були здійснені протягом звітного періоду.	1165	215 000

Річна фінансова звітність подається до сфери управління до яких належить підприємство та органам державної статистики. Річну фінансову звітність не пізніше 1 червня державному реєстрі в обсязі Балансу та Звіту про фінансові результати.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній роботі розглянуті питання обліку та аналізу безготівкових коштів та розрахунків на прикладі ТОВ «Дружба СВК».

В першому розділі було розглянуто економічну сутність обліку безготівкових грошових коштів і розрахунків: сутність, поняття, принципи та класифікація грошових коштів; задачі з обліку операцій з безготівковими коштами та основні нормативні документи, що регламентують їх бухгалтерський облік; основні форми безготівкових розрахунків, які застосовуються у сучасних умовах на підприємстві (платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, чеки, акредитиви, векселі, платіжні вимоги, меморіальні ордери, платіжні картки, доручення, тощо), синтетичний облік безготівкових грошових коштів та розрахунків та узагальнення інформації щодо них у формах фінансової звітності.

У другому розділі роботи проведений аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» за 2020-2021 рр. та економічний аналіз грошових коштів за певними етапами які, на нашу думку, можуть бути такими: аналіз складу, динаміки та структури активів в цілому та оборотних активів; аналіз структури та динаміки грошових коштів; аналіз показників ліквідності.

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Дружба СВК» за період 2020-2021 рр., дає змогу зробити висновок про наявність тенденції до покращення діяльності підприємства впродовж двох років. Так, в звітному році порівняно з попереднім обсяг продукції зменшився: в натуральному виразі – на 30,5%, в діючих цінах – на 3,7%, а в порівняних цінах – на 27,2%. Але середня оптова ціна за 1 т. продукції зросла на 38,7 %, що свідчить про виробництво підприємством більш дорогої продукції.

Чистий дохід від реалізації продукції в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 54,1%. Повна собівартість реалізованої продукції в звітному році збільшилась на 1,9 %, це відбулось за рахунок збільшення витрат на збут в звітному році порівняно з попереднім збільшився в 3,4 рази , а адміністративних витрат –

на 12,6%, проте собівартість реалізованої продукції зменшилась на 18,2 %. Це призвело до зменшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 52,95 коп. .

Фінансовий результат діяльності підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився в 3,8 рази. Причиною цього стало збільшення прибутку від реалізації продукції в 3,9 рази; негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності в 2,3 рази, збитку від іншої діяльності в 3 рази та зменшення прибутку від фінансової діяльності на 482 тис.грн.

На підприємстві погіршилось використання таких ресурсів: матеріальних, про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 0,075 та збільшення матеріаломісткості на 0,71; трудових, про що свідчить зменшення продуктивності праці 1 працівника облікового складу на 29,5%, водночас, середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу підвищилась на 27,4%; основних засобів, про що свідчить зменшення фондівіддачі на 0,11 грн., що негативно характеризує використання основних засобів. Але фондорентабельність в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 53,8 або в 3,8 рази, що характеризує ефективність використання основних фондів за величиною одержаного чистого прибутку.

Збільшились показники рентабельності: продукції – на 52,9 % пункти, та рентабельності виробництва на 24,2 % пункти, що відбулось переважно за рахунок збільшення чистого доходу на 50462 тис.грн. та чистого прибутку на 64261 тис.грн. відповідно.

Також у розділі був проведений аналіз грошових коштів ТОВ «Дружба СВК» за розглянутими етапами. За результатами аналізу можна зробити наступні висновки.

Аналіз складу, динаміки та структури активів свідчить, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 14,8%. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 24,3%, також відбулось зменшення необоротних активів на 0,7%. В структурі активів попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи підприємства - 61,8%, питома вага необоротних активів склала 38,2%. В звітному році відбулись наступні зміни в

структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів підприємства та, відповідно, зменшилась питома вага необоротних активів на 5,2% пункти.

Аналіз структури та динаміки грошових коштів показав, що в звітному році порівняно з попереднім величина грошових коштів зменшилась на 25%. Це відбулось за рахунок зменшення грошових коштів на поточному рахунку в банку на 25,1% та готівки на 13%. В структурі грошових коштів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали кошти на поточному рахунку в банку – 99,9%, частка готівки склала 0,1%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі грошових коштів: зменшилась питома вага грошових коштів на поточному рахунку в банку та, відповідно, зменшилась питома вага готівкових грошових коштів на 0,1% пункти.

Аналіз показників ліквідності показав, що коефіцієнти ліквідності впродовж досліджуваного періоду значно перевищує нормативні значення. Але, занадто значення високе коефіцієнту поточної ліквідності не є безумовною перевагою, оскільки можуть бути пов'язані з неефективністю використання поточних активів та короткострокових зобов'язань. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань і забезпечень підприємство може погасити, використавши поряд із високоліквідними оборотними активами середньо ліквідні активи (поточну дебіторську заборгованість). Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує спроможність підприємства негайно погасити свою поточну заборгованість.

Таким чином, можна зробити висновок про стійку платоспроможність підприємства.

В третьому розділі було розглянуто організацію бухгалтерського обліку та обліку безготівкових грошових коштів та розрахунків у ТОВ «Дружба СВК».

Облік на підприємстві ведеться відповідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Облік на ТОВ «Дружба СВК» ведеться в бухгалтерії за допомогою автоматизованої форми

бухгалтерського обліку. У ТОВ «Дружба СВК» використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку, яка складається з головного бухгалтера, заступника головно бухгалтера, бухгалтера з обліку активів і заробітної плати та касира.

ТОВ «Дружба СВК» самостійно обрало банк Райфайзен банк Аваль, в якому зберігає усі свої вільні кошти, які воно має в безготівковій формі, на поточному рахунку. Облік безготівкових коштів та розрахунків здійснюється за допомогою платіжних доручень. Інформацію про рух коштів на банківському рахунку отримують з виписки банку.

Для обліку безготівкових коштів та розрахунків в бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК» використовуються субрахунки 311 «Поточні рахунки в національній валюті» - для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в національній валюті; 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» - для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в національній валюті на інших рахунках підприємства; 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» - для обліку руху коштів на ПДВ-рахунку, відкритому в Держказначействі. Для обліку інших грошових коштів в бухгалтерії ТОВ «Дружба СВК» використовують наступні субрахунки 33 рахунку: 331 «Грошові документи в національній валюті» - для узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів у національній валюті, які знаходяться в касі підприємства; 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» - для узагальнення інформації про кошти в національній валюті в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства; 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» - для відображення операцій з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України.

Узагальнення операцій за дебетом та кредитом рахунків 31 та 33 ведеться у відповідних машинограмах. Інформація про безготівкові кошти та розрахунки

міститься в наступних формах фінансової звітності: формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) - у рядку 1165 «Грошові кошти та їх еквіваленти», формі №3 «Звіт про рух грошових коштів», формі №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

За результатами роботи можна рекомендувати наступні заходи ТОВ «Дружба СВК»:

1. Для зростання величини чистого грошового потоку на підприємстві найбільш дієвими будуть такі заходи, як встановлення ефективної цінової політики, що забезпечить підвищення рівня прибутковості операційної діяльності, зниження суми постійних та змінних витрат.

2. Проводити контроль руху грошових коштів у декілька етапів: розраховувати обсяг грошових надходжень, що очікуються; розраховувати обсяг очікуваних грошових витрат; збалансовувати надходження та витрати; розраховувати потребу в короткостроковому чи довгостроковому фінансуванні.

3. Для забезпечення оперативного контролю за рухом грошових коштів на підприємстві можна рекомендувати розробляти плани надходження та витрат грошових коштів на наступний період, у якому буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати грошових коштів за видами витрат. Також на початку кожного місяця доцільно формувати звіт за попередній місяць про використання грошових коштів та порівнювати його з плановими показниками.

4. Своєчасно оновлювати автоматизовану форму обліку на підприємстві, що дозволить збирати, зберігати та обробляти дані більш швидко та точно, а також забезпечить автоматичний контроль на введення даних, що допоможе зменшити кількість помилок та недочісностей.

5. Проводити аналіз грошових коштів за визначеними етапами, що дозволить підприємству більш точно оцінити свій фінансовий стан, виявити проблеми та можливості, та прийняти відповідні кроки для забезпечення стабільного фінансового розвитку. Проведення аналізу також допомагає виявити потенційні можливості для покращення фінансового стану підприємства, наприклад, шляхом оптимізації структури активів, управління грошовими потоками або залучення додаткового фінансування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. №996-XIV..зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 10.02.23 р.)
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 28.01.2021 № 1150 - IX зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#n641>(дата звернення 12.02.23 р.)
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 05.04.2001 №2346-III зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення 12.02.23 р.)
4. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013р.№73 зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 15.02.23 р.)
5. Вплив змін валютних курсів: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 21 затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.09.2020 № 588 (z1020-20) зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1020-20#Text> (дата звернення 15.02.23 р.)
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення 15.02.23 р.)
7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 зі змінами та доповненнями: веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення 18.02.23 р.)
8. Інструкція щодо застосування плану рахунків. Наказ Мінфіну України від 30.11.99 р. №291 зі змінами та доповненнями//режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 18.02.23 р.)

9. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку № 356 від 29.01.2000 р. (зі змінами та доповненнями): веб-сайт.URL: [http:// www.ligazakon.ua](http://www.ligazakon.ua). (дата звернення: 20.02.2023 р.)

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 8073-X від 14.05.2020: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 25.02.2023 р.)

11. Податковий кодекс України зі змінами та доповненнями: веб-сайт. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.02.2023 р.)

12. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті (зі змінами та доповненнями) / Постанова управління від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення 15.02.2023 р.)

13. Інструкція № 492 «Про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів» від 17.12.2003 № 1172/8493, (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text> (дата звернення 15.02.2023 р.)

14. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 11.02.2023 р.)

15. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку № 356 від 29.01.2000 р. (зі змінами та доповненнями): веб-сайт.URL: [http:// www.ligazakon.ua](http://www.ligazakon.ua). (дата звернення: 20.02.2023 р.)

16. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз (практикум): навч. посібник. 2-ге вид. Львів: «Магнолія 2006», 2015. 326 с.

17. Аудит: підручник / О. А. Петрик, В. О. Зотов, Б. В.Кудрицький та ін. К.: КНЕУ, 2015. 498 с.

18. Бланк И.А. Управление финансовою стабильностью предприятия. К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. 496 с.

19. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту / Є.Брігхем; пер. з англ.

К.: Молодь, 1997. 1000 с.

20. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік: підруч. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 460 с.

21. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах / Ільчак О.В. та ін. // Облік оборотних активів сільськогосподарських кооперативів. Pidru4niki.com: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/1056112760477/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/oblik_oborotnih_aktiviv_silskogospodarskih_kooperativiv (дата звернення: 17.02.2023 р.)

22. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами / Ван Хорн Дж. К.; пер. с англ. М.: Финансы и статистика, 1999. 800 с.

23. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник / Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.

24. Лігоненко Л.О., Ситник Г.В. Управління грошовими потоками: навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 255 с.

25. Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов. 2-е изд., перераб.и доп. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 269 с.

26. Серединська В.М., Загородна О.М., Федорович Р.В. Економічний аналіз: навч. посібник / за ред. Р.В. Федоровича. Тернопіль: Астон, 2010. 624 с.

27. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб-ник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

28. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність. Pidru4niki.com: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/69381/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/mehanizovani_avtomatizovani_formi_vedennya_buhgalterskogo_obliku (дата звернення: 25.02.2023 р.)

29. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / За ред. Г.Г.Кірейцева. 3-те вид. К.:Центр навчальної літератури, 2004. 531 с.

30. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2005. 535 с.

31. Ярошевич Н.Б. Фінанси підприємств: навч. посібник. *Pidru4niki.com*: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/1367061244807/finansii/finansii_pidpriyemstv (дата звернення 07.02.2023 р)

32. Відкриття другого поточного рахунка в банку // Податки та бухгалтерський облік. *Ifactor.ua*: веб-сайт. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2008/november/issue-95/article-51944.html> (дата звернення 15.02.2023 р.)

33. Гнезділова О.М. Оптимізація системи безготівкових розрахунків // Сучасні питання економіки і права. 2011. Вип. 2. С. 100-105. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sper_2011_2_21 (дата звернення 01.02.23 р.)

34. Голубнича Г., Мельник Т. Фінансова звітність та первинна документація українських підприємств при застосуванні МСФЗ // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Сер. Економіка. 2013. № 150. С. 29-34.

35. Грилицька А. Математичні моделі оптимізації грошових залишків та аналізу грошових коштів // Економіст. 2005. № 9. С.50-53.

36. Зінченко О.В., Дідик Я.В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та її роль за сучасних умов господарювання // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/107.pdf (дата звернення 08.02.2023 р.)

37. Надточій С.І. Аналіз грошових потоків підприємства з використанням динамічної мультиплікативної оцінки їх ефективності та дослідження їх рядів динаміки як завершальної складової аналізу грошових потоків підприємства в системі управління ними // Формування ринкових відносин в Україні. 2006. № 8. С. 82-85.

38. Довідник бухгалтера: План рахунків бухгалтерського обліку. Активно-пасивні рахунки. *Buhoblik.org.ua*: веб-сайт. URL: <https://www.buhoblik.org.ua/uchet/denezhnyx-sredstv/391-rahunok-31.html> (дата звернення 16.02.2023 р.)

39. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця, Питання комерційної таємниці на підприємстві. *Ligazakon.net*: веб-сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TO001265> (дата звернення 03.02.2023 р.)

40. Матюх В.І. Особливості застосування окремих способів платежу при безготівкових розрахунках // Наук. пр. Київ. нац. економ. універ. ім. Вадима Гетьмана Київ, 2018. С. 7-11.

41. Оніщенко В. Готівкові та безготівкові розрахунки на підприємстві. *Головбух*: веб-сайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/8178-gotvkov-rozrahunki-2020> (дата звернення: 01.02.2023 р.)

42. Принципи доступності / Миколаївський національний університет ім. В.А. Сухомлинського. URL: <https://studfile.net/preview/5542554/page:6/> (дата звернення 03.02.2023 р.)

43. Сіменко І. Принципи економічного аналізу // Економічний аналіз. 2008. № 2 (18). С. 23-27.

44. Таран С.І. Облік рахунків у банку та казначействі // Медична бухгалтерія. 2020. № 10. *Ibuhgalter.net*: веб-сайт. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/articles/525> (дата звернення 15.02 2023 р.)

45. Таран С.І. Новий бухгалтерський облік: Звіт про рух грошових коштів. *Ibuhgalter.net*: веб-сайт. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/articles/852> (дата звернення 19.02.2023 р.)

46. Фінанси: методи (способи) здійснення платежів при безготівкових розрахунках. *Buklib*: веб-сайт. URL: <https://buklib.net/books/30237/> (дата звернення: 07.02.2023 р.)

47. Фінанси підприємства: дистанційний курс. Сутність і значення грошових розрахунків, принципи організації розрахунків підприємств. *StudFiles*: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/2298974/page:8/> (дата звернення 21.02.23 р.)

48. Якобчук С.М. Методологічне значення принципу достовірності в судово-експертній діяльності // Порівняльно-аналітичне право. *DSpace*: веб-

сайт. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35589> (дата звернення: 03.02.2023 р.)

49. Ясишена В.В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація // Економічний аналіз. 2018. № 2 (18). С. 321-324.

50. <https://zakon.rada.gov.ua>

51. www.ligazakon.ua.